Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

15. juuli 2021 *

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Kohtunike distsiplinaarkord – Õigusriik – Kohtunike sõltumatus – Tõhus kohtulik kaitse liidu õigusega hõlmatud valdkondades – ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 – Kohtulahendite sisus seisnevad distsiplinaarsüüteod – Sõltumatud ja seaduse alusel moodustatud distsiplinaarkohtud – Mõistliku aja ja kaitseõiguste tagamine distsiplinaarmenetlustes – ELTL artikkel 267 – Piirang liikmesriikide kohtute õigusele ja kohustusele pöörduda eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtu poole

Kohtuasjas C-791/19,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 25. oktoobril 2019 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: K. Banks, S. L. Kalėda ja H. Krämer, hiljem K. Banks, S. L. Kalėda ja P. J. O. Van Nuffel,

hageja,

keda toetavad:

Belgia Kuningriik, esindajad: C. Pochet, M. Jacobs ja L. Van den Broeck,

Taani Kuningriik, esindajad: M. Wolff, M. Jespersen ja J. Nymann-Lindegren, hiljem M. Wolff ja J. Nymann-Lindegren,

Madalmaade Kuningriik, esindajad: M. K. Bulterman ja J. Langer,

Soome Vabariik, esindajad: M. Pere ja H. Leppo,

Rootsi Kuningriik, esindajad: C. Meyer-Seitz, H. Shev, A. Falk, J. Lundberg ja H. Eklinder,

menetlusse astujad,

versus

Poola Vabariik, esindajad: B. Majczyna, D. Kupczak, S. Żyrek, A. Dalkowska ja A. Gołaszewska,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: poola.

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid A. Arabadjiev, A. Prechal (ettekandja), M. Vilaras, M. Ilešič, A. Kumin ja N. Wahl, kohtunikud T. von Danwitz, C. Toader, K. Jürimäe, C. Lycourgos, N. Jääskinen, I. Ziemele ja J. Passer,

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: osakonna juhataja M. Aleksejev,

arvestades kirjalikku menetlust ja 1. detsembri 2020. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 6. mai 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Oma hagiavalduses palub Euroopa Komisjon Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Poola Vabariik:

– on teinud võimalikuks selle, et kohtulahendite sisu saab kvalifitseerida üldkohtute kohtunike distsiplinaarsüüteoks (27. juuli 2001. aasta üldkohtute korralduse seaduse (ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych) (*Dz. U.* nr 98, jrk-nr 1070) redaktsiooni, mis tuleneb 2019. aasta *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiejs* (jrk-nr-d 52, 55, 60, 125, 1469 ja 1495) avaldatud järjestikustest muudatustest (edaspidi „üldkohtute seadus“), § 107 lõige 1 ning 8. detsembri 2017. aasta kõrgeima kohtu seaduse (ustawa o Sądzie Najwyższym) (*Dz. U.* 2018, jrk-nr 5) 2019. aasta *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiejs* (jrk-nr 825) avaldatud konsolideeritud redaktsiooni (edaspidi „uus Poola kõrgeimat kohut käsitlev seadus“) § 97 lõiked 1 ja 3);

– ei ole taganud, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) Izba Dyscyplinarna (edaspidi „distsiplinaarkolleegium“), kelle ülesanne on kontrollida kohtunike suhtes distsiplinaarmenetlustes tehtud otsuseid, on sõltumatu ja erapooletu (uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 3 punkt 5, § 27 ja § 73 lõige 1 koostoimes 12. mai 2011. aasta riikliku kohtute nõukoja seaduse (ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa) (*Dz. U.* nr 126, jrk-nr 714), mida on muudetud 8. detsembri 2017. aasta seadusega riikliku kohtute nõukoja seaduse ja teiste seaduste muutmise kohta (ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw) (*Dz. U.* 2018, jrk-nr 3) (edaspidi „KRSi seadus“), §-ga 9 *bis*);

– on distsiplinaarkolleegiumi esimehele andnud kaalutlusõiguse määrata distsiplinaarkohus, kes on pädev esimeses astmes üldkohtute kohtunikke puudutavates asjades (üldkohtute seaduse § 110 lõige 3 ja § 114 lõige 7), ja seega on jätnud tagamata, et distsiplinaarasju vaatab läbi „seaduse alusel moodustatud“ kohus, ning

– on justiitsministrile andnud pädevuse nimetada ametisse justiitsministri distsiplinaarametnik (üldkohtute seaduse § 112b) ja seega on jätnud tagamata, et üldkohtute kohtunike distsiplinaarasjad vaadatakse läbi mõistliku aja jooksul, ning on ette näinud, et toimingutel, mis on seotud kaitsja määramisega, ja kaitsetoimingutel, mida viimane teeb, ei ole distsiplinaarmenetlust peatavat toimet (seaduse § 113a) ning et distsiplinaarkohus jätkab menetlust isegi siis, kui kutse saanud menetlusalune kohtunik või tema esindaja puudub

põhjendatult (seaduse § 115a lõige 3), ja seega on jätnud tagamata menetlusaluste üldkohtu kohtunike kaitseõigused,

on see liikmesriik rikkunud ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi,

ning et

kuna Poola Vabariik on teinud võimalikuks selle, et kohtute õigust pöörduda eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtu poole piirab võimalus, et algatatakse distsiplinaarmenetlus, on see liikmesriik rikkunud ELTL artikli 267 teisest ja kolmandast lõigust tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

EL leping ja EL toimimise leping

2 ELL artikkel 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus.“

3 ELL artikli 19 lõikes 1 on sätestatud:

„Euroopa Liidu Kohus koosneb Euroopa Kohtust, üldkohtust ja erikohtutest. Euroopa Liidu Kohus tagab, et aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel austatakse õigust.

Liikmesriigid näevad ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajaliku kaebeõiguse liidu õigusega hõlmatud valdkondades.“

4 ELTL artiklis 267 on ette nähtud:

„Euroopa Liidu Kohus on pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad:

a) aluslepingute tõlgendamist;

b) liidu institutsioonide, organite või asutuste õigusaktide kehtivust ja tõlgendamist.

Kui selline küsimus antakse liikmesriigi kohtusse, võib see kohus, kui ta leiab, et otsuse tegemiseks on vaja kõnealune küsimus lahendada, taotleda sellekohast eelotsust kohtult.

Kui mingi niisugune küsimus kerkib üles poolelioleva kohtuasja käigus liikmesriigi kohtus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, siis peab nimetatud kohus saatma asja kohtusse.

[…]“.

Harta

5 Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) VI jaotis „Õigusemõistmine“ sisaldab muu hulgas artiklit 47 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele“, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.

Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. […]

[…]“.

Poola õigus

Põhiseadus

6 Põhiseaduse artikli 179 kohaselt nimetab kohtunikud ametisse Poola Vabariigi president (edaspidi „vabariigi president“) Krajowa Rada Sądownictwa (riiklik kohtute nõukoda, Poola) (edaspidi „KRS“) ettepanekul määramata ajaks.

7 Põhiseaduse artiklis 187 on sätestatud:

„1. [KRSi] kuuluvad:

1) [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimene esimees, justiitsminister, [Naczelny Sąd Administracyjny (Poola kõrgeim halduskohus)] esimees ja vabariigi presidendi määratud isik,

2) [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)], üldkohtute, halduskohtute ja sõjaväekohtute kohtunike hulgast valitud 15 liiget,

3) [Sejmi (Poola seim)] poolt oma liikmete hulgast valitud neli liiget ja senati poolt oma liikmete hulgast valitud kaks liiget.

[…]

3. [KRSi] liikmete volitused kehtivad neli aastat.

4. [KRSi] ülesehitus, tegevusvaldkond ja töökord ning selle liikmete valimise kord määratakse kindlaks seadusega.“

Uus Poola kõrgeimat kohut käsitlev seadus

8 Uus Poola kõrgeimat kohut käsitlev seadus selle algredaktsioonis jõustus 3. aprillil 2018. Sellega loodi Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) koosseisus kaks uut kolleegiumi: distsiplinaarkolleegium, mis on ette nähtud selle seaduse § 3 punktis 5, ja Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Nawyższego (erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium).

9 Uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 6 on sõnastatud järgmiselt:

„1. [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimene esimees esitab pädevatele asutustele tähelepanekuid õigusnormide eiramiste või seadustes tuvastatud lünkade kohta, mis tuleb kõrvaldada, et tagada õigusriik, sotsiaalne õiglus ja Poola Vabariigi õigussüsteemi ühtsus.

2. [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimees, kes juhib distsiplinaarkolleegiumi tööd, esitab pädevatele asutustele tähelepanekuid õigusnormide eiramiste või seadustes tuvastatud lünkade kohta, mis tuleb kõrvaldada, et tagada selle kolleegiumi pädevusse kuuluvate kohtuasjade tõhus menetlemine või piirata distsiplinaarsüütegude arvu."

10 Selle seaduse § 7 lõigetes 3 ja 4 on sätestatud:

„3. [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimesel esimehel on [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] eelarve käsutamisel avalike rahaliste vahendite eest vastutava ministri pädevus.

4. Mis puudutab [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] distsiplinaarkolleegiumi toimimisega seotud eelarve käsutamist, siis on avalike rahaliste vahendite eest vastutava ministri pädevus [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimehel, kes juhib distsiplinaarkolleegiumi tööd."

11 Nimetatud seaduse §-s 20 on sätestatud:

„Seoses distsiplinaarkolleegiumiga ja sellesse kuuluvate kohtunikega teostab [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimese esimehe õigusi, nagu need on määratletud:

– § 14 lõike 1 punktides 1, 4 ja 7, § 31 lõikes 1, § 35 lõikes 2, § 36 lõikes 6, § 40 lõigetes 1 ja 4 ning § 51 lõigetes 7 ja 14, [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimees, kes juhib distsiplinaarkolleegiumi tööd;

– § 14 lõike 1 punktis 2 ja § 55 lõike 3 teises lauses, [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimene esimees kokkuleppel [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimehega, kes juhib distsiplinaarkolleegiumi tööd."

12 Sama seaduse § 27 lõikes 1 on ette nähtud:

„Distsiplinaarkolleegiumi pädevusse kuuluvad:

1) distsiplinaarasjad:
   a) mis puudutavad [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunikke,
   b) mida [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] vaatab läbi seoses distsiplinaarmenetlustega, mis toimuvad järgmiste seaduste alusel:

      […]

      – [üldkohtute] seadus […],

      […]".

13 Uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 35 lõike 2 kohaselt võib Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) esimene esimees kohtuniku tema nõusolekul üle viia ametikohale mõnes teises kolleegiumis.

14 Selle seaduse § 73 lõikes 1 on sätestatud:

„[Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunike distsiplinaarmenetlustes on distsiplinaarkohtud:

1) esimeses astmes: [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)], mille koosseisus on kaks distsiplinaarkolleegiumi kohtunikku ja üks [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kaasistuja;

2) apellatsiooniastmes: [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)], mille koosseisus on kolm distsiplinaarkolleegiumi kohtunikku ja kaks [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kaasistujat.“

15 Selle seaduse § 97 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] tuvastab õigusnormide ilmselge rikkumise kohtuasja läbivaatamisel, siis olenemata oma muudest õigustest teatab ta asjaomasele kohtule vea tuvastamisest. Enne vea tuvastamisest teatamist peab ta teavitama kohtukoosseisu kuuluvat kohtunikku või kohtunikke võimalusest esitada kirjalikke selgitusi seitsme päeva jooksul. Vea avastamine ja vea tuvastamise teate koostamine ei mõjuta asja tulemust.

[…]

3. Kui [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] teatab vea tuvastamisest, võib ta esitada distsiplinaarasja läbivaatamise taotluse distsiplinaarkohtule. Esimese astme distsiplinaarkohus on [Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus)].“

16 Uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse üleminekusätete hulka kuulub ka § 131, milles on sätestatud:

„Seni, kuni kõiki distsiplinaarkolleegiumisse kuuluvaid [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunikke ei ole ametisse nimetatud, ei saa teisi [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunikke viia üle ametikohale selles kolleegiumis.“

17 Uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 131 muudeti 12. aprilli 2018. aasta seaduse Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse muutmise kohta (ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym) (*Dz. U.* 2018, jrk-nr 847), mis jõustus 9. mail 2018, § 1 punktiga 14. Muudetuna on selles paragrahvis ette nähtud:

„Kohtunikke, kes käesoleva seaduse jõustumise kuupäeval on ametis teistes [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kolleegiumides, võidakse distsiplinaarkolleegiumi ametikohtadele üle viia. Kuni ajani, mil kõik distsiplinaarkolleegiumi kuuluvad [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunikud on esimest korda ametisse nimetatud, esitab [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] mõnes teises kolleegiumis ametis olev kohtunik [KRSile] taotluse üleviimiseks ametikohale distsiplinaarkolleegiumis, pärast seda kui ta on saanud nõusoleku [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimeselt esimehelt ning [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimehelt, kes juhib distsiplinaarkolleegiumi tööd, ja selle kolleegiumi esimehelt, milles taotlust esitav kohtunik on ametis. [Vabariigi president] nimetab [KRSi] ettepanekul kohtuniku ametisse distsiplinaarkolleegiumisse [Sąd Najwyższys (Poola kõrgeim kohus)] kuni ajani, mil kõik ametikohad selles kolleegiumis on esimest korda täidetud.“

Üldkohtute seadus

18 Üldkohtute seaduse § 107 lõikes 1 on sätestatud:

„Kohtunik vastutab ametialaste rikkumiste eest distsiplinaarkorras, sealhulgas juhul, kui tegemist on õigusnormide ilmselge ja jämeda rikkumisega või ametiväärikuse kahjustamisega (distsiplinaarsüüteod).“

19 Seaduse § 110 lõiked 1 ja 3 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kohtunike distsiplinaarasju lahendavad:

1) esimeses astmes:
   a) apellatsioonikohtute juures tegutsevad distsiplinaarkohtud kolmest kohtunikust koosnevas kohtukoosseisus,
   b) [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kahest distsiplinaarkolleegiumi kohtunikust ja ühest [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kaasistujast koosnevas kohtukoosseisus asjades, milles distsiplinaarsüütegu kujutab endast tahtlikku süütegu, mida võib menetleda prokuratuur, või tahtlikku maksusüütegu, ning sellistes asjades, milles [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] on distsiplinaarasja läbivaatamise taotluse esitanud seoses vea tuvastamisega;

2) apellatsiooniastmes: [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kahest distsiplinaarkolleegiumi kohtunikust ja ühest [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kaasistujast koosnevas kohtukoosseisus.

[…]

3. Distsiplinaarkohtul, kelle tööpiirkonnas töötab kohtunik, kelle suhtes toimub distsiplinaarmenetlus, ei ole lubatud lahendada lõike 1 punkti 1 alapunktis a nimetatud asju. Distsiplinaarkohtu, kes on pädev asja lahendama, määrab distsiplinaarametniku taotlusel [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimees, kes juhib distsiplinaarkolleegiumi tööd.“

20 Seaduse §-s 112b on ette nähtud:

„1. Justiitsminister võib ametisse nimetada justiitsministri distsiplinaarametniku selleks, et menetleda kohtuniku konkreetset asja. Justiitsministri distsiplinaarametniku sekkumine välistab mis tahes muude distsiplinaarametnike tegevuse selles asjas.

2. […] Kui olukord seda nõuab, eelkõige justiitsministri distsiplinaarametniku surma või ametikohustuste täitmise pikaajalise takistuse korral, nimetab justiitsminister selle isiku asemele teise kohtuniku või distsiplinaarsüüteo puhul, mis vastab tahtlikule kuriteole, mida menetleb prokuratuur, teise kohtuniku või prokuröri.

3. Justiitsministri distsiplinaarametnik võib menetlust alustada justiitsministri taotlusel või astuda pooleliolevasse menetlusse.

4. Justiitsministri distsiplinaarametniku ametisse nimetamine on samaväärne taotlusega alustada uurimist või distsiplinaarmenetlust.

5. Justiitsministri distsiplinaarametniku volitused lõpevad, kui jõustub distsiplinaarmenetluse alustamisest või jätkamisest keeldumist või distsiplinaarmenetluse lõpetamist käsitlev otsus. Justiitsministri distsiplinaarametniku volituste lõppemine ei välista, et justiitsminister võib samas asjas justiitsministri distsiplinaarametniku uuesti ametisse nimetada."

21 Sama seaduse § 113 lõigetes 2 ja 3 on sätestatud:

„2. Kui menetlusalune kohtunik ei saa distsiplinaarkohtu menetluses osaleda tervislikel põhjustel, määrab distsiplinaarkohtu esimees või kohus menetlusaluse kohtuniku põhjendatud taotluse alusel kaitsja, kes valitakse advokaatide või õigusnõustajate hulgast. Menetlusalune kohtunik on kohustatud oma taotlusele lisama pädeva arsti väljastatud tõendi selle kohta, et tema tervislik seisund ei võimalda tal distsiplinaarmenetluses osaleda.

3. Erandjuhul, kui asjaoludest ilmneb, et taotlus on esitamata jäetud menetlusalusest kohtunikust sõltumatutel põhjustel, võidakse kaitsja määrata ilma lõikes 2 nimetatud taotluseta."

22 Üldkohtute korralduse seaduse § 113a on sõnastatud järgmiselt:

„Toimingud, mis on seotud kaitsja määramisega ja kaitsja poolt kaitsetoimingute tegemisega, ei peata menetluse kulgu."

23 Selle seaduse § 114 lõikes 7 on sätestatud:

„Distsiplinaarsüüdistusest teatamisel palub distsiplinaarametnik distsiplinaarkolleegiumi tööd juhtival [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimehel määrata distsiplinaarkohus asja läbivaatamiseks esimeses astmes. Distsiplinaarkolleegiumi tööd juhtiv [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] esimees määrab selle kohtu seitsme päeva jooksul alates taotluse saamisest."

24 Sama seaduse § 115a lõikes 3 on sätestatud:

„Distsiplinaarkohus jätkab menetlust ka juhul, kui kutse saanud menetlusalune kohtunik või tema esindaja puudub põhjendatult, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus distsiplinaarmenetluse nõuetekohase käiguga."

KRSi seadus

25 KRSi seaduse §-s 9 *bis* on sätestatud:

„1. Seim valib Sąd Najwyższy [(Poola kõrgeim kohus)], üldkohtute, halduskohtute ja sõjaväekohtute kohtunike hulgast 15 [KRSi] liiget ühiseks nelja-aastaseks ametiajaks.

2. Lõikes 1 viidatud valimise käigus võtab seim võimalikult suures ulatuses arvesse vajadust tagada, et [KRSis] oleksid esindatud eri liiki kohtutest ja eri kohtuastmest pärit kohtunikud.

3. Kohtunike hulgast valitud uute [KRSi] liikmete ühine ametiaeg algab nende valimisele järgneval päeval. [KRSi] liikmed täidavad oma ülesandeid kuni kuupäevani, mil algab [KRSi] uute liikmete ühine ametiaeg."

26 17. jaanuaril 2018 jõustunud 8. detsembri 2017. aasta seaduse riikliku kohtute nõukoja seaduse ja teiste seaduste muutmise kohta §-s 6 sisalduvas üleminekusättes on ette nähtud:

„Selliste [KRSi] liikmete ametiaeg, keda on nimetatud [põhiseaduse] artikli 187 lõike 1 punktis 2 ja kes on valitud kehtivate sätete alusel, kestab [KRSi] uute liikmete ametiaja algusele eelneva päevani, kuid mitte kauem kui 90 päeva alates käesoleva seaduse jõustumisest, välja arvatud juhul, kui ametiaeg on lõppenud varem."

Kohtueelne menetlus

27 Kuna komisjon leidis, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike ja üldkohtute kohtunike distsiplinaarkorra suhtes kohaldatavate uute sätete vastuvõtmisega rikkus Poola Vabariik kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust ning ELTL artikli 267 teisest ja kolmandast lõigust, saatis komisjon 3. aprillil 2019 sellele liikmesriigile ametliku kirja. Viimane vastas sellele 1. juuni 2019. aasta kirjaga, milles ta eitas igasugust liidu õiguse rikkumist.

28 Komisjon esitas 17. juulil 2019 põhjendatud arvamuse, milles ta jäi seisukohale, et sel viisil kehtestatud uus distsiplinaarkord rikub kõnealuseid liidu õigusnorme. Seetõttu palus see institutsioon Poola Vabariigil võtta põhjendatud arvamuse järgimiseks vajalikud meetmed kahe kuu jooksul arvamuse kättesaamisest. Liikmesriik leidis oma 17. septembri 2019. aasta vastuses, et komisjoni esitatud etteheited ei ole põhjendatud.

29 Kuna see vastus komisjoni ei veennud, otsustas ta esitada liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi.

Menetlus Euroopa Kohtus

30 Eraldi dokumendiga, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 25. oktoobril 2019, palus komisjon Euroopa Kohtu kodukorra artikli 133 lõike 1 alusel viimasel lahendada käesolev kohtuasi kiirendatud menetluses. Oma taotluse põhjendamiseks väitis komisjon, et etteheited, mille ta on oma hagis esitanud Poola kohtunikele kohaldatava uue distsiplinaarkorra suhtes, puudutavad nende tagatiste süstemaatilisi rikkumisi, mis on nõutavad kohtunike sõltumatuse kindlustamiseks. Õiguskindluse nõue nõuab seega asja läbivaatamist lühikese aja jooksul, et kõrvaldada kahtlused küsimuses, kas see kord on liidu õigusega kooskõlas.

31 Kodukorra artikli 133 lõikes 1 on ette nähtud, et kui kohtuasja laad nõuab asja lahendamist lühikese aja jooksul ja kui hageja või kostja seda taotleb, võib Euroopa Kohtu president, olles vastaspoole, ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, otsustada lahendada kohtuasja kiirendatud menetluses, kaldudes kõrvale kodukorra sätetest.

32 Sellega seoses väärib meeldetuletamist, et selline kiirendatud menetlus on menetluslik vahend erakorralisele kiireloomulisele olukorrale reageerimiseks. Lisaks nähtub Euroopa Kohtu praktikast samuti, et kiirendatud menetlust ei pruugita kohaldada, kui kohtuasjas tekkinud õiguslike probleemide tundlikkus ja keerukus on sellise menetluse kohaldamisega raskesti ühitatavad, eelkõige kui Euroopa Kohtu menetluse kirjalikku osa ei ole otstarbekas lühendada (18. mai 2021. aasta kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România" jt, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, edaspidi „kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România" jt", EU:C:2021:393, punkt 103 ja seal viidatud kohtupraktika).

33 Käesoleval juhul otsustas Euroopa Kohtu president 26. novembril 2019, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, jätta rahuldamata komisjoni taotluse, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 30.

34 Nimelt, kuigi käesolevas hagis tõstatatud küsimused, mis käsitlevad liidu õiguse alusnorme, on *a priori* tõenäoliselt üliolulised liidu kohtusüsteemi nõuetekohaseks toimimiseks, mille jaoks on oluline liikmesriikide kohtute sõltumatus, on nende küsimuste tundlikkus ja keerukus, mis pealegi kuuluvad Poolas õigusemõistmise valdkonnas toimunud laiaulatuslike reformide konteksti, kiirendatud menetluse kohaldamisega raskesti ühitatavad (vt analoogia alusel kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 105 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Arvestades hagi eset ja selles tõstatatud küsimuste laadi, otsustas Euroopa Kohtu president 26. novembri 2019. aasta otsusega siiski menetleda käesolevat kohtuasja kodukorra artikli 53 lõike 3 alusel eelisjärjekorras.

36 Lisaks esitas komisjon eraldi dokumendiga, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 23. jaanuaril 2020, ELTL artikli 279 ja kodukorra artikli 160 lõike 2 alusel ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, milles ta palus kohustada Poola Vabariiki kuni Euroopa Kohtu sisulise otsuse tegemiseni:

– peatama uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 3 punkti 5, § 27 ja § 73 lõike 1 kohaldamine, kuivõrd need sätted on aluseks distsiplinaarkolleegiumi pädevusele lahendada kohtunike distsiplinaarasju nii esimeses astmes kui ka apellatsiooniastmes;

– hoiduma distsiplinaarkolleegiumi menetluses olevaid asju edastamast kohtukoosseisule, mis ei vasta sõltumatuse nõuetele, mis on määratletud eelkõige 19. novembri 2019. aasta kohtuotsuses A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, edaspidi „kohtuotsus A. K. jt“, EU:C:2019:982), ning

– teavitama komisjoni ühe kuu jooksul pärast seda, kui on teatavaks tehtud Euroopa Kohtu määrus, millega määrati taotletud ajutiste meetmete kohaldamine, kõikidest meetmetest, mis ta on võtnud selle kohtumääruse täies ulatuses täitmiseks.

37 Euroopa Kohus rahuldas 8. aprilli 2020. aasta kohtumäärusega komisjon *vs.* Poola (C-791/19 R, EU:C:2020:277) selle taotluse kuni selle kohtuotsuse tegemiseni, millega lõpetatakse menetlus käesolevas kohtuasjas.

38 Euroopa Kohtu presidendi 11., 19. ja 20. veebruari 2020. aasta otsustega lubati Belgia Kuningriigil, Taani Kuningriigil, Madalmaade Kuningriigil, Soome Vabariigil ja Rootsi Kuningriigil astuda menetlusse komisjoni nõuete toetuseks.

39 Pärast menetluse kirjalikku osa, mille käigus esitas Poola Vabariik kostja vastuse ja seejärel vastusena komisjoni repliigile vasturepliigi ning vastuse menetlusse astuja seisukohtadele, mille esitasid eelmises punktis nimetatud viis menetlusse astunud liikmesriiki, kuulati poolte suulised argumendid ära 1. detsembril 2020 toimunud kohtuistungil. Kohtujurist esitas oma ettepaneku 6. mail 2021 ning seega sel kuupäeval menetluse suuline osa ka lõpetati.

40 Euroopa Kohtu kantseleisse 10. juunil 2021 saabunud dokumendiga palus Poola Vabariik uuendada menetluse suulist osa. Taotluse põhjenduseks märgib ta sisuliselt, et ta ei nõustu kohtujuristi ettepanekuga, millest ilmneb pealegi, et käesoleva kohtuasja asjaolusid ei ole piisavalt selgitatud.

41 Sellega seoses väärib ühelt poolt meeldetuletamist, et Euroopa Liidu Kohtu põhikirjas ega Euroopa Kohtu kodukorras ei ole ette nähtud võimalust, et pooled võiksid esitada seisukohti vastuseks kohtujuristi ettepanekule (6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

42 Teiselt poolt on ELTL artikli 252 teise lõigu kohaselt kohtujuristi ülesanne avalikul kohtuistungil täiesti erapooletult ja sõltumatult teha põhjendatud ettepanekuid kohtuasjades, mis Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohaselt nõuavad tema osalust. Kohtujuristi ettepanek ega selleni jõudmiseks läbitud põhjenduskäik ei ole Euroopa Kohtule siduvad. Seetõttu ei saa asjaolu, et huvitatud isik ei nõustu kohtujuristi ettepanekuga, olenemata sellest, milliseid küsimusi selles analüüsiti, iseenesest olla põhjus, mis annaks alust suulise menetluse uuendamiseks (6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Samas võib Euroopa Kohus igal ajal pärast kohtujuristi ärakuulamist teha kodukorra artikli 83 alusel määruse menetluse suulise osa uuendamiseks, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet.

44 Käesoleval juhul leiab Euroopa Kohus siiski – olles kohtujuristi ära kuulanud –, et vastupidi Poola Vabariigi väidetule on tal menetluse kirjaliku osa ja Euroopa Kohtus toimunud kohtuistungi tulemusel kogu vajalik teave otsuse tegemiseks. Neil asjaoludel ei ole alust menetluse suulist osa uuendada.

Hagi

45 Komisjon põhjendab oma hagi viie etteheitega, millest esimesed neli käsitlevad ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu rikkumist ning viies ELTL artikli 267 teise ja kolmanda lõigu rikkumist.

Esimesed neli etteheidet, mis käsitlevad ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu rikkumist

ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldatavus ja ulatus

– *Poolte argumendid*

46 Komisjon leiab, et vastupidi sellele, mida väitis Poola Vabariik oma vastuses põhjendatud arvamusele, on ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik käesoleval juhul kohaldatav. Nimelt kohustab see säte liikmesriike tagama, et riigisisesed asutused, kes võivad liidu õiguse tähenduses „kohtuna“ lahendada küsimusi, mis puudutavad liidu õiguse kohaldamist või tõlgendamist, nagu see on Poola üldkohtute ja Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) puhul, vastavad nõuetele, mis tagavad tõhusa kohtuliku kaitse, sealhulgas nõuded, mis on seotud nende asutuste sõltumatuse ja erapooletusega.

47 Sõltumatust ja erapooletust tagavad nõuded eeldavad aga muu hulgas selliste õigusnormide olemasolu, mis võimaldavad ümber lükata õigussubjektide mis tahes põhjendatud kahtlused selles suhtes, kas asjasse puutuvad asutused on väljaspool väliste tegurite haardeulatust, ja selles suhtes, kas nad on vastanduvate huvide suhtes neutraalsed. Õigusemõistmise sõltumatus puudutab õigusemõistmise ülesannete täitmist konkreetsetes kohtuasjades, kohtukorraldust ja seda, kas asjasse puutuv asutus pakub tagatisi, mis kindlustavad „sõltumatuse kuvandi", mis on vajalik, et säilitada usaldus, mida kohtud peavad demokraatlikus ühiskonnas õigussubjektidele sisendama.

48 Selleks on eelkõige vaja, nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et kohtunikele kohaldatav distsiplinaarkord sisaldaks vältimatuid tagatisi, mis võimaldavad vältida ohtu, et seda korda kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina, ning see nõuaks selliste eeskirjade kehtestamist, milles on määratletud nii distsiplinaarsüüteo koosseisu tunnused kui ka konkreetselt kohaldatavad karistused, milles on ette nähtud sõltumatu organi sekkumine vastavalt menetlusele, mis täielikult tagab õigused, mida on tunnustatud harta artiklites 47 ja 48, eelkõige kaitseõigused, ning milles on sätestatud võimalus distsiplinaarorganite otsuseid kohtus vaidlustada.

49 Kostja vastuses väidab Poola Vabariik eelkõige, et harta artiklid 47 ja 48 ei ole kohaldatavad riigisiseste kohtunike distsiplinaarasjade suhtes, kuna tegemist ei ole liidu õiguse kohaldamise olukorraga harta artikli 51 lõike 1 tähenduses. Eelkõige ei kujuta ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik endast kaitseõiguste kui põhiõiguste ega õiguse olla mõistliku aja jooksul ära kuulatud allikat. See liikmesriik leiab, et komisjoni poolt kahtluse alla seatud menetlusnormide alusel menetletavad distsiplinaarasjad on puhtalt riigisisesed ning neid menetlusi määratledes ei reguleerinud Poola ametiasutused liidu õigusega hõlmatud valdkondi nimetatud artikli tähenduses koostoimes ELL artikliga 5 ning ELTL artiklitega 3 ja 4.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

50 Kõigepealt väärib meeldetuletamist, et liit koondab endasse riike, kes vabalt ja vabatahtlikult jagavad ELL artiklis 2 nimetatud ühiseid väärtusi, austavad neid ja kohustuvad neid edendama. Täpsemalt ilmneb ELL artiklist 2, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu õigusriik, mis on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitseb muu hulgas õiglus. Sellega seoses tuleb märkida, et liikmesriikide ja sealhulgas nende kohtute vastastikune usaldus tugineb põhieeldusele, et liikmesriigid jagavad teatud hulka liidu aluseks olevaid ühiseid väärtusi, nagu on selles artiklis täpsustatud (vt selle kohta 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punktid 42 ja 43 ning seal viidatud kohtupraktika, ja kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România" jt, punkt 160 ning seal viidatud kohtupraktika).

51 Lisaks on liikmesriigipoolne ELL artiklis 2 tunnustatud väärtuste järgimine tingimus selleks, et nimetatud liikmesriik saaks kasutada kõiki talle aluslepingute kohaldamisest tulenevaid õigusi. Liikmesriik ei või seega oma õigusnorme muuta viisil, mis toob kaasa õigusriigi väärtuse kaitse nõrgenemise – väärtus, mida on täpsemalt käsitletud eeskätt ELL artiklis 19. Liikmesriigid on seega kohustatud tagama, et nad väldivad oma kohtukorraldust käsitlevates õigusnormides mis tahes tagasilangusi selle väärtuse osas, hoidudes vastu võtmast norme, mis võivad kahjustada kohtunike sõltumatust (20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punktid 63–65 ja seal viidatud kohtupraktika, ning kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România" jt, punkt 162).

52 Nagu on ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus ette nähtud, peavad liikmesriigid kehtestama õiguskaitsevahendite ja menetluste süsteemi, mis tagab õigussubjektidele, et järgitakse nende õigust tõhusale kohtulikule kaitsele liidu õigusega hõlmatud valdkondades. Liidu õigusest õigussubjektidele tulenevate õiguste tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte, millele on viidatud ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus, on liidu õiguse üldpõhimõte, mis tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest, mida on tunnustatud Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artiklites 6 ja 13 ning mida nüüd on kinnitatud harta artiklis 47 (kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 190 ning seal viidatud kohtupraktika).

53 Mis puudutab ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu esemelist kohaldamisala, siis tuleb pealegi märkida, et selles sättes on viidatud „liidu õigusega hõlmatud valdkondadele“, sõltumata olukorrast, milles liikmesriigid seda õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses kohaldavad (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika, ning kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 192 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 Seega peab iga liikmesriik ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt eelkõige tagama, et organid, mis liidu õiguse määratletud tähenduses „kohtuna“ kuuluvad tema õiguskaitsevahendite süsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades ning mis järelikult kohtuna võivad lahendada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamise küsimusi, vastaksid tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele (2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus A. B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused), C-824/18, edaspidi „kohtuotsus A. B. jt“, EU:C:2021:153, punkt 112 ja seal viidatud kohtupraktika).

55 On selge, et nii Sąd Najwyższyl (Poola kõrgeim kohus) ja selle osaks oleval distsiplinaarkolleegiumil kui ka Poola üldkohtutel võib olla vaja otsustada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega seotud küsimuste üle ning et nad kuuluvad liidu õiguse määratletud tähenduses „kohtutena“ ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tähenduses „liidu õigusega hõlmatud valdkondades“ Poola õiguskaitsesüsteemi, mistõttu peavad need kohtud vastama tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 56, ja 5. novembri 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (üldkohtute sõltumatus), C-192/18, EU:C:2019:924, punkt 104).

56 Sellega seoses väärib meeldetuletamist, et kuigi – nagu Poola Vabariik märgib –kohtukorraldus kuulub liikmesriikides küll viimati nimetatute pädevusse, on liikmesriigid siiski kohustatud selle pädevuse teostamisel täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest ja täpsemalt ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 5. novembri 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (üldkohtute sõltumatus), C-192/18, EU:C:2019:924, punkt 102).

57 Kuna ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga on kõiki liikmesriike kohustatud kehtestama liidu õigusega hõlmatud valdkondades tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks vajalikud õiguskaitsevahendid eelkõige harta artikli 47 tähenduses, siis tuleb viimati nimetatud sätet ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tõlgendamisel nõuetekohaselt arvesse võtta (20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika). Selleks, et kindlustada, et organitel, kellel võib olla vaja otsustada liidu õiguse kohaldamise ja tõlgendamisega seotud küsimuste üle, oleks võimalik tagada niisugune tõhus kohtulik kaitse, on esmatähtis säilitada nende organite sõltumatus, nagu kinnitab ka harta artikli 47 teine lõik, mille

kohaselt on asja arutamine „sõltumatus“ kohtus üks nõuetest, mis on seotud põhiõigusega tõhusale õiguskaitsevahendile (kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 194 ning seal viidatud kohtupraktika).

58 Kohtute sõltumatuse nõue, mis kuulub olemuslikult õigusemõistmise ülesande juurde, on oluline osa õigusest tõhusale kohtulikule kaitsele ja põhiõigusest õiglasele kohtulikule arutamisele, mis on ülimalt tähtis, et tagada liidu õigusest õigussubjektidele tulenevate õiguste kogumi ja ELL artiklis 2 osutatud liikmesriikide ühiste väärtuste, eeskätt õigusriigi väärtuse kaitse (20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

59 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast ilmneb, et liidu õiguse kohaselt nõutavad sõltumatuse ja erapooletuse tagatised eeldavad selliste normide olemasolu, mis puudutavad muu hulgas kohtuorgani koosseisu, selle liikmete nimetamist, ametiaja kestust ning nende taandumise, taandamise ja tagandamise aluseid ning mis võimaldavad ümber lükata õigussubjektide mis tahes põhjendatud kahtlusi, kas nimetatud organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne (20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

60 Seoses sellega on oluline, et kohtunikud oleksid kaitstud välise sekkumise või surve eest, mis võiks ohustada nende sõltumatust. Normid, mis reguleerivad kohtunike staatust ja tegevust kohtunikuametis, peavad eelkõige võimaldama välistada igasuguse otsese mõju juhiste kujul, aga ka kaudsema mõju vormid, mis võivad asjaomaste kohtunike otsuseid suunata, ning välistama seega nende sõltumatuse või erapooletuse kuvandi puudumise, mis võib nõrgendada usaldust, mida kohtud peavad demokraatlikus ühiskonnas ja õigusriigis õigussubjektidele sisendama (kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 197 ja seal viidatud kohtupraktika).

61 Mis täpsemalt puudutab kohtunikele kohaldatavat distsiplinaarkorda reguleerivaid õigusnorme, siis nähtuvalt väljakujunenud kohtupraktikast eeldab liidu õigusest ja eelkõige ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenev sõltumatuse nõue, et see kord pakub vajalikke tagatisi, et vältida mis tahes ohtu, et seda korda kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina. Selliste õigusnormide kehtestamine, milles on määratletud eeskätt nii distsiplinaarsüütegude koosseisu tunnused kui ka konkreetselt kohaldatavad karistused ja milles on ette nähtud sõltumatu organi sekkumine vastavalt menetlusele, mis täielikult tagab õigused, mida on tunnustatud harta artiklites 47 ja 48, eelkõige kaitseõigused, ning milles on sätestatud võimalus distsiplinaarorganite otsuseid kohtus vaidlustada, kujutab endast kohtuvõimu sõltumatuse kaitse oluliste tagatiste kogumit (kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 198 ning seal viidatud kohtupraktika).

62 Eespool toodut silmas pidades võib riigisiseseid distsiplinaarõigusnorme, mille komisjon on esimeses neljas etteheites kahtluse alla seadnud, ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu seisukohast kontrollida ning seega tuleb analüüsida, kas kõnealuse sätte rikkumised on, nagu see institutsioon väidab, tõepoolest aset leidnud.

Teine etteheide

– *Poolte argumendid*

63 Teises etteheites, mida tuleb analüüsida esimesena, leiab komisjon, et on rikutud ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku, kuna distsiplinaarkolleegium, kes lahendab esimeses astmes ja apellatsiooniastmes Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike distsiplinaarasju ja olenevalt olukorrast kas apellatsiooniastmes või nii esimeses astmes kui ka apellatsiooniastmes üldkohtute kohtunike distsiplinaarasju, ei vasta nõutavatele sõltumatuse ja erapooletuse tagatistele.

64 Kuigi üldiselt ei kahjusta täitevorgani osalemine kohtunike ametisse nimetamise protsessis iseenesest nende sõltumatust ega erapooletust, tuleb käesoleval juhul siiski arvesse võtta seda, et erinevate seadusandlike reformide koostoime ja samaaegne rakendamine Poolas on tekitanud struktuurilise katkemise, mis ei võimalda enam säilitada õigusemõistmise sõltumatuse ja erapooletuse kuvandit ega usaldust, mida kohtud peavad demokraatlikus ühiskonnas tekitama, ega ümber lükata õigussubjektide mis tahes põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas distsiplinaarkolleegium on väljaspool väliste tegurite haardeulatust, ja selles suhtes, kas ta on vastanduvate huvide suhtes neutraalne.

65 Selline katkemine tuleneb erinevatest teguritest, sealhulgas asjaolust, et distsiplinaarkolleegium, kellele on kohtunike distsiplinaarasjade valdkonnas antud õigusemõistmise pädevus, loodi *ex nihilo*, ja samas sai ta Sąd Najwyższys (Poola kõrgeim kohus) suure organisatsioonilise ja rahalise autonoomia, mida ei ole selle kohtu teistel kolleegiumidel, ning asjaolust, et ilma selge põhjenduseta ja kohaldatavast üldnormist kõrvale kaldudes nähti ette, et uues kolleegiumis võib ametikohad täita üksnes sel viisil, et vabariigi president nimetab KRSi ettepanekul ametisse uued kohtunikud, mitte juba Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) teistes kolleegiumides ametis olevate kohtunike üleviimise teel.

66 Selles kontekstis on samuti asjakohane seik, et just enne uute kohtunike distsiplinaarkolleegiumisse nimetamist muudeti KRSi koosseisu täielikult seeläbi, et selle organi liikmete pooleliolnud ametiaega lühendati uute õigusnormide alusel, mis reguleerivad KRSi koosseisu kuuluva 15 kohtunikust liikme nimetamise viisi ja milles on nüüd ette nähtud, et neid ei vali enam kohtunikud ise, nagu see toimus varem, vaid seim. Nende uuenduste tagajärjel on nüüd 25st KRSi liikmest 23 nimetatud seadusandliku või täitevvõimu asutuste poolt või esindavad neid asutusi, mistõttu on see organ muutunud poliitiliseks ja seega on suurenenud nende asutuste mõju distsiplinaarkolleegiumi kohtunike ametissenimetamise menetlusele, nagu rõhutasid ka Euroopa Nõukogu komisjon „Demokraatia õiguse kaudu“ (nn Veneetsia komisjon) oma 11. detsembri 2017. aasta arvamuses nr 904/2017 (CDL(2017)031) ja riikide korruptsioonivastane ühendus (GRECO) oma 23. märtsi 2018. aasta *ad hoc* aruandes Poola kohta.

67 Poola Vabariik väidab kostja vastuses, et nii distsiplinaarkolleegiumi liikmete ametisse nimetamise menetlus, mis pealegi sarnaneb teistes liikmesriikides kehtiva menetlusega, kui ka muud tagatised, mis neil liikmetel on pärast nende ametisse nimetamist, tagavad nimetatud kolleegiumi sõltumatuse.

68 Nimelt on tingimused, millele Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike kandidaadid peavad vastama, ammendavalt kindlaks määratud riigisiseses õiguses ning nende ametisse nimetamise menetlus hõlmab pärast avaliku kandideerimiskutse avaldamist KRSi tehtavat

valikut, mille alusel see organ koostab väljavalitud kandidaatide ametisse nimetamise ettepaneku, mis lõpuks viib ametisse nimetamiseni vabariigi presidendi poolt, kes ei ole kohustatud KRSi ettepanekut järgima.

69 Lisaks ei erine KRSi uus koosseis sugugi sellest, mis kehtib teatavates teistes liikmesriikides loodud riigisiseste kohtute nõukodade puhul, ning see on aidanud tugevdada selle organi demokraatlikku legitiimsust ja tagada Poola kohtute suurema esindatuse.

70 Lõpuks tuleneb distsiplinaarkolleegiumi kohtunike sõltumatus pärast nende ametisse nimetamist keerulisest selliste tagatiste süsteemist, mis on seotud eelkõige nende ametiaja tähtajatu kestuse, ametist tagandamise keelu, puutumatuse, apoliitiliseks jäämise kohustuse ning mitmesuguste ametikitsenduste ja eriti suure palgaga. Mis puudutab distsiplinaarkolleegiumi halduslikku, rahalise ja õigusemõistmisalase autonoomia kõrget taset, siis see tugevdab selle organi sõltumatust, kaitstes selle liikmeid organisatsioonilise alluvuse või kollegiaalsusega seotud ohtude eest, kui nad peavad tegema otsuseid distsiplinaarasjades Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) teiste kolleegiumide kohtunike suhtes.

71 Lisaks peegeldub distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus Poola täitevvõimust ka selles organis tehtud otsustes, millest nähtub eelkõige, et justiitsministri 18 kaebusest esimese astme distsiplinaarkohtute poolt kohtunike suhtes tehtud otsuste peale 7 juhul jäeti vaidlustatud kohtuotsused muutmata, 5 juhul muudeti neid, määrates rangema distsiplinaarkaristuse, 2 juhul muutis distsiplinaarkolleegium vastutusest vabastavaid otsuseid ja mõistis distsiplinaarkaristuse, veel 2 juhul muutis ta õigeksmõistvaid kohtuotsuseid ja tuvastas, et süütegu oli toime pandud, kuid jättis karistuse mõistmata, 1 juhul tühistati kohtuotsus ja lõpetati distsiplinaarmenetlus asjaomase kohtuniku surma tõttu ning 1 juhul muutis see kolleegium asjaomast kohtuotsust ja jättis karistuse mõistmata, olles kõne all olnud süüteo kergemaks distsiplinaarsüüteoks ümber kvalifitseerinud.

72 Komisjon väidab oma repliigis, et kohtuotsus A. K. jt, mis tehti pärast käesoleva hagi esitamist, kinnitas vahepeal käesoleva etteheite põhjendatust.

73 Sama kehtib 5. detsembri 2019. aasta kohtuotsuse (III PO 7/18) ja 15. jaanuari 2020. aasta kohtumääruste (III PO 8/18 ja III PO 9/18) suhtes, milles Sąd Najwyższy (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) (Poola kõrgeim kohus (töö- ja sotsiaalkindlustusasjade kolleegium)), kes oli eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasjades, milles tehti kohtuotsus A. K. jt, leidis viimati nimetatud kohtuotsusest tulenevate juhiste põhjal, et KRS oma praeguses koosseisus ei ole erapooletu ja Poola seadusandlikust ja täitevvõimust sõltumatu organ ning et distsiplinaarkolleegium ei ole „kohus“ harta artikli 47, EIÕK artikli 6 ja põhiseaduse artikli 45 lõike 1 tähenduses. Nendes kohtulahendites toob Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) lisaks käesoleva kohtuotsuse punktis 65 juba mainitud teguritele esile, et esiteks anti distsiplinaarkolleegiumile ka ainupädevus Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike kohtuasjades tööõiguse, sotsiaalkindlustuse ja pensionile saatmise valdkonnas ehk samades valdkondades, mis varem kuulusid üldkohtute pädevusse, teiseks on asjaomaste kohtunike ametisse nimetamise menetluses ametisse nimetamata jäetud kandidaadi võimalusi vaidlustada KRSi resolutsioonid märkimisväärselt piiratud KRSi seaduse paljude järjestikuste muudatustega, kolmandaks on distsiplinaarkolleegiumi kohtunikena ametisse nimetatud isikutel väga selged seosed Poola seadusandliku või täitevvõimuga ja neljandaks on distsiplinaarkolleegium oma loomisest saadik eelkõige teinud pingutusi selleks, et võetaks tagasi eelotsusetaotlused, mis on Euroopa Kohtule esitatud kohtuasjades, mille kohta tehti kohtuotsus A. K. jt.

74 Nimetatud kohtulahendites tuvastatut korrati seejärel 23. jaanuari 2020. aasta resolutsioonis, millel on õiguspõhimõtte jõud ja mille Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) võttis vastu koosseisus, millesse kuulusid tsiviil-, kriminaal- ning töö- ja sotsiaalkindlustusasjade kolleegiumi kohtunikud.

75 Lisaks on distsiplinaarkolleegiumi kohtunikud võrreldes Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) teiste kolleegiumide kohtunikega eelisolukorras. Nimelt nähtub ka Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 5. detsembri 2019. aasta kohtuotsusest (III PO 7/18), et distsiplinaarkolleegiumi töökoormus on märkimisväärselt väiksem kui selle kohtu teiste kolleegiumide oma, samas kui distsiplinaarkolleegiumi liikmed saavad – nagu väitis Poola Vabariik kostja vastuses – palka, mis on ligikaudu 40% suurem kui Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) teiste kolleegiumide kohtunike palk.

76 Mis puudutab Poola Vabariigi viidatud tagatisi, mis väidetavalt kaitsevad distsiplinaarkolleegiumi kohtunikke pärast nende ametisse nimetamist, siis nähtub kohtuotsusest A. K. jt tulenevatest juhistest, et sõltumata nende tagatiste olemasolust on endiselt vaja igakülgse analüüsi abil – mis puudutab asjaomase organi loonud riigisiseseid sätteid, mis reguleerivad eelkõige sellele antud pädevust, selle koosseisu ja kolleegiumisse kuuluvate kohtunike ametisse nimetamise korda – veenduda, et need erinevad elemendid ei tekita pärast asjaomaste isikute ametissenimetamist õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas asjasse puutuvad kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust, ja selles suhtes, kas nad on vastanduvate huvide suhtes neutraalsed.

77 Poola Vabariik väidab oma vasturepliigis, et komisjoni hagiavaldusest nähtub, et tema teine etteheide puudutab õiguslikku hinnangut käesoleva hagi esemeks olevatele riigisisestele õigusnormidele, mitte faktide tuvastamist. Distsiplinaarkolleegiumi sõltumatusega seotud parameetritel, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus pidi vastavalt kohtuotsusele A. K. jt analüüsima põhikohtuasjades, mille kohta see kohtuotsus tehti, ei ole aga mingit seost hinnanguga nende riigisiseste õigusnormide abstraktsele kooskõlale liidu õigusega, vaid need kuuluvad faktiliste asjaolude valdkonda. Seega on pärast kohtuotsust A. K. jt Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) tehtud lahendid asjakohatud sellele liikmesriigile käesoleva hagi raames etteheidetava kohustuste rikkumise hindamisel. Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 23. jaanuari 2020. aasta resolutsioon omakorda ei puuduta distsiplinaarkolleegiumi pädevust ja pealegi tunnistas Trybunał Konstytucyjny (Poola konstitutsioonikohus) 20. aprilli 2020. aasta kohtuotsusega selle resolutsiooni põhiseadusvastaseks.

78 Lõpuks esitab Poola Vabariik oma vasturepliigi lisas dokumendid, mida kokku on ligikaudu 2300 lehekülge ja mis annavad täieliku ülevaate distsiplinaarkolleegiumi otsustest, mis kinnitavad selle liikmesriigi veendumust, et nimetatud organ teeb otsuseid täiesti erapooletult ja sõltumatult. Lisaks ilmneb justiitsministri kaebuste alusel aastatel 2017–2019 algatatud distsiplinaarmenetlustes tehtud otsuste võrdlevast ülevaatest, mis on samuti vasturepliigile lisatud, et kuigi 2017. ja 2018. aastal rahuldas kõrgeima kohtu kriminaalkolleegium 6 justiitsministri kaebust 14st, rahuldas distsiplinaarkolleegium 2018. ja 2019. aastal 17 kaebust 44st, mis väljendab samaväärseid proportsioone.

79 Belgia Kuningriik, Taani Kuningriik, Madalmaade Kuningriik, Soome Vabariik ja Rootsi Kuningriik leiavad omakorda, et eelkõige kohtuotsusest A. K. jt tulenevatest juhistest nähtub, et distsiplinaarkolleegium ei vasta liidu õigusest lähtuvatele erapooletuse ja sõltumatuse nõuetele. Belgia Kuningriigi hinnangul võib see järeldus lisaks tugineda erinevatele rahvusvahelistes

organites vastu võetud õigusaktidele, nagu Euroopa harta kohtunike staatuse kohta ja Veneetsia komisjoni 16. jaanuari 2020. aasta arvamus nr 977/2019, mis käsitleb 20. detsembril 2019 eelkõige üldkohtute seadusesse ja uude Poola kõrgeimat kohut käsitlevasse seadusesse tehtud muudatusi.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

80 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 61 viidatud Euroopa Kohtu praktikast, peab iga liikmesriik ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu alusel tagama, et distsiplinaarkord, mida kohaldatakse nende riigisiseste kohtute kohtunikele, mis kuuluvad õiguskaitsesüsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades, järgib kohtunike sõltumatuse põhimõtet, tagades eelkõige selle, et nimetatud kohtute kohtunike suhtes algatatud distsiplinaarmenetlustes tehtud otsuseid kontrollib organ, kes ise vastab tõhusa kohtuliku kaitse tagatistele, sealhulgas sõltumatuse tagatisele (8. aprilli 2020. aasta kohtumäärus komisjon *vs.* Poola, C-791/19 R, EU:C:2020:277, punkt 35).

81 Uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 27 lõikest 1, § 73 lõikest 1 ja § 97 lõikest 3 ning üldkohtute seaduse § 110 lõikest 1 tuleneb aga, et distsiplinaarotsused, mis võidakse teha Poola kohtunike suhtes, kuuluvad nüüd uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse alusel loodud distsiplinaarkolleegiumi pädevusse. See kolleegium lahendab esimeses astmes ja apellatsiooniastmes Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike distsiplinaarasju ning olenevalt olukorrast kas apellatsiooniastmes või nii esimeses kui ka apellatsiooniastmes üldkohtute kohtunike distsiplinaarasju. Eelmises punktis meenutatud põhimõtetest tuleneb seega, et liidu õiguse ja eelkõige ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt peab selline organ nagu distsiplinaarkolleegium pakkuma kõiki nõutavaid tagatisi oma sõltumatuse ja erapooletuse kohta.

82 Nagu Euroopa Kohus on sellega seoses juba täpsustanud, võib pelk võimalus, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike ja üldkohtute kohtunike suhtes võidakse alustada distsiplinaarmenetlust, mille tulemusena võidakse pöörduda organi poole, mille sõltumatus ei ole tagatud, mõjutada nende endi sõltumatust (8. aprilli 2020. aasta kohtumäärus komisjon *vs.* Poola, C-791/19 R, EU:C:2020:277, punkt 90).

83 Sellega seoses tuleb eelkõige arvesse võtta asjaolu, et distsiplinaarmeetmetel võivad olla rasked tagajärjed karistatavate kohtunike elule ja karjäärile. Nagu ka Euroopa Inimõiguste Kohus on märkinud, peab kohtulik kontroll olema seega kohandatud asjaomaste otsuste distsiplinaarsele laadile. Nimelt, kui riik algatab sellise distsiplinaarmenetluse, on kaalul üldsuse usaldus kohtuvõimu toimimise ja sõltumatuse vastu ning demokraatlikus riigis on see usaldus aluseks, millel õigusriik saab üleüldse eksisteerida (vt selle kohta EIK 6. novembri 2018. aasta kohtuotsus Ramos Nunes de Carvalho e Sá *vs.* Portugal, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, punkt 196, ning EIK 9. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Eminağaoğlu *vs.* Türgi, CE:ECHR:2021:0309JUD007652112, punkt 97).

84 Oma teises etteheites väidab komisjon sisuliselt, et arvestades erilist konteksti, milles distsiplinaarkolleegium loodi, selle teatavaid tunnuseid ja menetlust, mille tulemusel nimetati ametisse kolleegiumi kuuluvad kohtunikud, ei vasta see organ ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus ette nähtud sõltumatuse ja erapooletuse nõuetele.

85 Sellega seoses väärib kõigepealt meeldetuletamist, et nagu rõhutasid komisjon ja menetlusse astujad, pidi Euroopa Kohus kohtuotsuses A. K. jt juba analüüsima Sąd Najwyższy (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) (Poola kõrgeim kohus (töö- ja sotsiaalkindlustusasjade kolleegium))

eelotsusetaotlust, mis puudutas eelkõige küsimust, kas liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et niisugune organ nagu distsiplinaarkolleegium vastab eelkõige harta artiklis 47 silmas peetud sõltumatuse ja erapooletuse nõuetele.

86 Nagu nähtub kohtuotsuse A. K. jt resolutsioonist, leidis Euroopa Kohus selle kohta, et organ ei ole käsitatav sõltumatu ja erapooletu kohtuna selle sätte tähenduses, kui objektiivsed tingimused, milles see organ loodi, tema tunnused ja liikmete ametisse nimetamise viis on sellised, et need võivad tekitada õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas see organ on väljaspool väliste tegurite, eelkõige seadusandliku ja täitevvõimu otsese või kaudse mõju haardeulatust, ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne. Sellised kahtlused võivad järelikult viia selleni, et nimetatud organ ei tundu enam sõltumatu või erapooletu, ning see võib nõrgendada usaldust, mida kohtud peavad demokraatlikus ühiskonnas õigussubjektidele sisendama.

87 Nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 52 ja 57, tuleb harta artiklit 47 ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tõlgendamisel nõuetekohaselt arvesse võtta.

88 Selleks et teha kindlaks, kas distsiplinaarkolleegium vastab liidu õiguses ette nähtud sõltumatuse ja erapooletuse nõudele kui organ, kelle ülesanne on kontrollida liidu õigust tõlgendama ja kohaldama pidavate kohtunike suhtes algatatud distsiplinaarmenetlustes tehtud otsuseid, tuleb kõigepealt märkida, et nagu komisjon väitis, loodi see kolleegium uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seadusega laiemas selliste oluliste reformide kontekstis, mis puudutavad kohtukorraldust Poolas ja mille hulka kuuluvad eelkõige need, mis tulenevad uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse vastuvõtmisest ning üldkohtute seadusesse ja KRSi seadusesse tehtud muudatustest.

89 Selles kontekstis on esiteks oluline märkida, nagu väitis komisjon, et selliselt *ex nihilo* loodud distsiplinaarkolleegiumile anti uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 27, § 73 lõike 1, § 97 lõike 3 ja üldkohtute seaduse § 110 lõike 1 kohaselt konkreetselt ainupädevus lahendada nii Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike distsiplinaarasju kui ka nende kohtuasju tööõiguse, sotsiaalkindlustuse ja pensionile saatmise valdkonnas ning pädevus lahendada olenevalt olukorrast kas apellatsiooniastmes või nii esimeses astmes kui ka apellatsiooniastmes üldkohtute kohtunike distsiplinaarasju.

90 Tuleb aga mainida, et nagu Euroopa Kohus juba kohtuotsuse A. K. jt punktides 148 ja 149 märkis eelkõige seoses Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensionile saatmist puudutavate kohtuasjadega, toimus selle pädevuse distsiplinaarkolleegiumile andmine samal ajal, kui võeti vastu muu hulgas uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse sätted, mis nägid ette Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamise ja selle meetme kohaldamise selles kohtus ametis olevatele kohtunikele ning andsid samas vabariigi presidendile kaalutlusõiguse pikendada nende kohtunike ametisoleku aega üle uue kehtestatud pensioniea. Sellega seoses leidis Euroopa Kohus 24. juuni 2019. aasta kohtuotsuses komisjon *vs.* Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531), et nende riigisiseste sätete vastuvõtmise tõttu rikkus Poola Vabariik Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtet ja kohtunike sõltumatuse põhimõtet ning ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi.

91 Teiseks tuleb tõdeda, nagu väitis komisjon ja nagu märkis ka Euroopa Kohus kohtuotsuse A. K. jt punktis 151, et uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seadusega kehtestatud mehhanismist ja eelkõige selle seaduse §-dest 6, 7 ja 20 ilmneb, et kuigi formaalselt loodi distsiplinaarkolleegium

Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kolleegiumina, on distsiplinaarkolleegiumil selles kohtus eriti suur organisatsiooniline, funktsionaalne ja rahaline autonoomia võrreldes teiste selle kohtu kolleegiumidega.

92 Sellega seoses ei saa Poola Vabariigi argumendiga, et käesoleval juhul on tegemist üksnes distsiplinaarkolleegiumi kohtunike sõltumatuse tugevdamisega, kaitstes neid organisatsioonilise alluvuse või kollegiaalsusega seotud ohtude eest, nõustuda, kuna distsiplinaarkolleegiumi koosseisu kuuluvad kohtunikud ise võivad olla distsiplinaarasjade või tööõiguse, sotsiaalkindlustuse või pensionile saatmise küsimusi käsitlevate asjade pooled ning kuna Poola seadusandja ei pidanud vajalikuks anda selliste vaidluste lahendamise pädevust mõnele teisele Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kolleegiumile.

93 Kolmandaks, mis puudutab asjaolu, et distsiplinaarkolleegiumi koosseisu kuuluvatel kohtunikel on õigus ametipalgale, mis on ligikaudu 40% suurem kui Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) teiste kolleegiumide kohtunike palk, siis tuleb märkida, et Poola Vabariigi kirjalikes seisukohtades ja kohtuistungil esitatud selgituste kohaselt on see suur lisatasu põhjendatud üksnes ametikitsendusega, mida kohaldatakse spetsiifiliselt distsiplinaarkolleegiumi kohtunike suhtes ja mis takistab neil akadeemilise tööga tegeleda. Samade selgituste kohaselt on asjaomastel isikutel siiski õigus hoolimata ametikitsenduste korrast vabalt otsustada akadeemilise tööga tegeleda, tingimusel et see ei ole vastuolus kohtuniku ametiväärikusega ja et nad loobuvad sellisel juhul lisatasust. Tuleb aga tõdeda, et niisugused selgitused ei võimalda eelkõige mõista objektiivseid põhjuseid, miks Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) teistesse kodadesse kuuluvatele kohtunikele ei võiks samuti anda samasugust õigust valida ühelt poolt akadeemilise tööga tegelemise ja teiselt poolt sellise suure lisatasu saamise vahel.

94 Neljandaks tuleb rõhutada asjaolu, millele viitas komisjon ja mille Euroopa Kohus juba kohtuotsuse A. K. jt punktis 150 esile tõi ning mille kohaselt tulenes uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse §-st 131, et käesoleva kohtuotsuse punktis 89 nimetatud pädevusega distsiplinaarkolleegium pidi selle algsel loomisel koosnema üksnes uutest kohtunikest, kelle on ametisse nimetanud vabariigi president KRSi ettepanekul, välistades seega igasuguse võimaluse viia sellesse kolleegiumi üle juba Sąd Najwyższys (Poola kõrgeim kohus) ametis olevaid kohtunikke, kuigi niisugune kohtunike üleviimine Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) ühest kolleegiumist teise on sama seaduse kohaselt üldjuhul lubatud. Pealegi muudeti enne nende kohtunike ametisse nimetamist täielikult KRSi koosseisu.

95 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 59 viidatud väljakujunenud kohtupraktikast, eeldavad liidu õiguse kohaselt nõutavad sõltumatuse ja erapooletuse tagatised muu hulgas selliste normide olemasolu, mis reguleerivad kohtunike ametissenimetamist (vt selle kohta kohtuotsus A. B. jt, punktid 117 ja 121). Samamoodi tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 56 meenutatud Euroopa Kohtu praktikast, et oma pädevust, sealhulgas kohtunike ametissenimetamise menetlust reguleerivate riigisiseste õigusnormide kehtestamise pädevust teostades on liikmesriigid kohustatud täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest ja täpsemalt ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust (vt selle kohta kohtuotsus A. B. jt, punktid 68 ja 79, ning 20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 48).

96 Õigusriigi toimimist iseloomustava võimude lahususe põhimõtte kohaselt tuleb tagada eelkõige kohtute sõltumatus seadusandlikust ja täitevvõimust (20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

97 Mis puudutab täpsemalt tingimusi, milles otsustatakse Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) ja eelkõige distsiplinaarkolleegiumi kuuluvate kohtunike ametisse nimetamine, siis on Euroopa Kohus tõepoolest juba täpsustanud, et ainuüksi asjaolu, et kohtunikud nimetab ametisse liikmesriigi vabariigi president, ei muuda kohtunikke presidendist sõltuvaks ega tekita kahtlusi nende erapooletuses, kui ametisse nimetatud isikutele ei avaldata mingit survet ega anta juhiseid nende ülesannete täitmisel (20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

98 Euroopa Kohus täpsustas siiski, et on vaja veenduda, et ametisse nimetamise otsuste vastuvõtmise sisulised tingimused ja kord oleksid sellised, et need ei tekita pärast asjaomaste isikute ametissenimetamist õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas asjaomased kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas nad on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalsed, ning et selleks on eelkõige vaja, et need tingimused ja kord võimaldaksid välistada nii igasuguse otsese mõju juhiste kujul kui ka kaudsema mõju vormid, mis võivad asjaomaste kohtunike otsuseid suunata (vt selle kohta 20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punktid 55 ja 57 ning seal viidatud kohtupraktika).

99 Olles märkinud, et põhiseaduse artikli 179 kohaselt nimetab Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikud ametisse vabariigi president KRSi ehk selle organi ettepanekul, kellele on põhiseaduse artikliga 186 tehtud ülesandeks tagada kohtute ja kohtunike sõltumatus, täpsustas Euroopa Kohus kohtuotsuse A. K. jt punktis 137 ning kohtuotsuse A. B. jt punktis 124, et niisuguse organi osalemine kohtunike ametisse nimetamise menetluses võib üldjuhul aidata kaasa selle menetluse objektiivsemaks muutmisele, piirates tegutsemisruumi, mis on vabariigi presidendil talle niiviisi antud pädevuse teostamisel.

100 Euroopa Kohus märkis kohtuotsuse A. K. jt punktis 138 ning kohtuotsuse A. B. jt punktis 125 siiski, et see on nii üksnes tingimusel, et eelkõige on kõnealune organ ise piisavalt sõltumatu seadusandlikust ja täitevvõimust ning ametivõimust, kellele ta peab sellise ametisse nimetamise ettepaneku esitama.

101 Sellega seoses tuleb märkida, et põhiseaduse artikli 179 kohaselt kujutab akt, millega KRS teeb ettepaneku nimetada kandidaat Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikuks, endast *sine qua non* tingimust, selleks et vabariigi president saaks kõnealuse kandidaadi vastavale ametikohale nimetada. KRSi roll selles ametisse nimetamise protsessis on seega määrava tähtsusega (vt selle kohta kohtuotsus A. B. jt, punkt 126).

102 Niisuguses kontekstis võib see, mil määral on KRS talle pandud ülesannete täitmisel sõltumatu Poola seadusandlikust ja täitevvõimust, olla asjakohane siis, kui hinnatakse, kas tema valitud kohtunikud ise vastavad liidu õigusest tulenevatele sõltumatuse ja erapooletuse nõuetele (vt selle kohta kohtuotsused A. K. jt, punkt 139, ning A. B. jt, punkt 127).

103 Tõepoolest, nagu Poola Vabariik märkis, on Euroopa Kohus juba otsustanud, et ainuüksi asjaolu, et niisuguses organis nagu riiklik kohtute nõukoda, mis osaleb kohtunike nimetamise menetluses, on ülekaalus seadusandliku võimu valitud liikmed, ei anna alust kahelda selle menetluse tulemusel ametisse nimetatud kohtunike sõltumatuses (vt selle kohta 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Land Hessen, C-272/19, EU:C:2020:535, punktid 55 ja 56). Siiski tuleneb Euroopa Kohtu praktikast ja täpsemalt kohtuotsustest A. K. jt ning A. B. jt samuti, et olukord võib olla teistsugune, kui seesama asjaolu koostoimes teiste asjakohaste teguritega ja nende valikute tegemise tingimustega tekitab selliseid kahtlusi.

104 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, nagu väitis komisjon, et kui kohtunike hulgast valitavad KRSi 15 liiget valisid varem kohtunikud, siis KRSi seadust muudeti hiljuti nii, et nagu nähtub selle seaduse §-st 9 *bis*, määrab need 15 liiget nüüd Poola seadusandliku võimu üks haru, mistõttu KRSi uue koosseisu 25st liikmest 23 on nimetatud Poola täitev- ja seadusandliku võimu poolt või kuuluvad nende võimude esindajate hulka. Sellised muudatused võivad aga tekitada ohu – mida varem kehtinud valimisviisi raames ei esinenud –, et seadusandlikul ja täitevvõimul on suurem mõju KRSile ning selle organi sõltumatust kahjustatakse.

105 Teiseks, nagu rõhutas ka komisjon, nähtub 8. detsembri 2017. aasta seaduse §-st 6, mis on ära toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 26, et sellises uues koosseisus KRS loodi seeläbi, et lühendati seni sellesse organisse kuulunud liikmete pooleliolnud nelja-aastast ametiaega, mis on ette nähtud põhiseaduse artikli 187 lõikes 3.

106 Kolmandaks tuleb märkida, et seadusandlik reform, mille tulemusel loodi KRS selles uues koosseisus, toimus samal ajal uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse vastuvõtmisega, millega viidi ellu ulatuslik Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) reform, mis hõlmas muu hulgas selles kohtus kahe uue kolleegiumi – sh distsiplinaarkolleegiumi – loomist ning sellise mehhanismi kehtestamist, mis vahepeal tunnistati ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga vastuolus olevaks ja mis oli juba kõne all käesoleva kohtuotsuse punktis 90 ning milles nähti ette Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniea alandamine ja selle meetme kohaldamine selles kohtus ametis olevatele kohtunikele.

107 Seega on selge, et toona ametis olnud KRSi teatud liikmete ametiaja ennetähtaegne lõpetamine ja KRSi ümberkujundamine selle uude koosseisu toimusid kontekstis, kus oli oodata, et peatselt tuleb Sąd Najwyższys (Poola kõrgeim kohus), sealhulgas distsiplinaarkolleegiumis, täita palju ametikohti, nagu Euroopa Kohus sisuliselt juba rõhutas 17. detsembri 2018. aasta kohtumääruse komisjon *vs.* Poola (C-619/18 R, EU:C:2018:1021) punktides 22–27, 24. juuni 2019. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531) punktis 86 ning kohtuotsuse A. B. jt punktis 134.

108 Tuleb aga tõdeda, et käesoleva kohtuotsuse punktides 104–107 esile toodud asjaolud võivad tekitada põhjendatud kahtlusi KRSi sõltumatuse suhtes ja tema rolli suhtes ametissenimetamise menetluses, nagu see, mille tulemusel nimetati ametisse distsiplinaarkolleegiumi liikmed.

109 Lisaks nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 89–94 ühelt poolt, et ametissenimetamise menetlus on kohaldatav sellise kohtukolleegiumi liikmete kandidaatidele, mis on äsja loodud, et otsustada riigisiseste kohtunike distsiplinaarmenetluste ja küsimuste üle, mis on seotud Sąd Najwyższyt (Poola kõrgeim kohus) reguleerivate sätete reformiga, mille teatud aspektide tõttu on juba tuvastatud, et Poola Vabariik rikkus ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku, ning teiselt poolt, et see organ peab koosnema ainult uutest kohtunikest, kes ei olnud juba Sąd Najwyższys (Poola kõrgeim kohus) ametis ja kes hakkavad saama märkimisväärselt suuremat palka ning kellel on eriti suur organisatsiooniline, funktsionaalne ja rahaline autonoomia võrreldes Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) teistes kolleegiumides valitsevate tingimustega.

110 Need asjaolud, mida käsitletakse igakülgse analüüsi raames, mis hõlmab distsiplinaarkolleegiumi liikmete ametisse nimetamisel olulist rolli, mis oli KRSil kui – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 108 – organil, kelle sõltumatus poliitilisest võimust on kaheldav, võivad tekitada õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi distsiplinaarkolleegiumi sõltumatuse ja erapooletuse suhtes.

111 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktides 71 ja 78 viidatud andmeid distsiplinaarkolleegiumi praktika kohta, siis piisab, kui selle kohta märkida, et lisaks asjaolule, et punktis 71 käsitletud statistika näib pigem kinnitavat, et enamikul juhtudel, kui distsiplinaarkolleegium lahendas justiitsministri kaebust esimese astme distsiplinaarkohtu otsuse peale, jättis ta asjaomaste kohtunike distsiplinaarvastutuse muutmata või raskendas seda, ei puuduta komisjoni teine etteheide, nagu viimane rõhutas, mingil juhul distsiplinaarkolleegiumi ja sellesse kuuluvate kohtunike konkreetset õigusemõistmisealast tegevust, vaid hoopis selle kolleegiumi sõltumatuse ja erapooletuse kuvandi puudumist käesoleva kohtuotsuse punktis 86 meenutatud kohtupraktika tähenduses. Järelikult ei sea käesoleva etteheite põhjendatust kahtluse alla ei Poola Vabariigi poolt kostja vastuses ja vasturepliigis esitatud statistika ega üldisemalt need ligikaudu 2300 lehekülge distsiplinaarkolleegiumi otsuseid, mille Poola Vabariik esitab oma vasturepliigi põhjendamiseks, piirdudes üldise kinnitusega, et need otsused ei anna alust kahelda selle organi sõltumatuses ja erapooletuses.

112 Pidades silmas kõiki käesoleva kohtuotsuse punktides 89–110 esitatud kaalutlusi, tuleb tõdeda, et koos käsitletuna on eriline kontekst ja objektiivsed tingimused, milles distsiplinaarkolleegium loodi, selle tunnused ja liikmete ametisse nimetamise viis sellised, et need võivad tekitada õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas see organ on väljaspool väliste tegurite, eelkõige seadusandliku ja täitevvõimu otsese või kaudse mõju haardeulatust, ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne, ning seega võivad viia selleni, et nimetatud organ ei tundu sõltumatu või erapooletu, ning see võib nõrgendada usaldust, mida kohtud peavad demokraatlikus ühiskonnas ja õigusriigis õigussubjektidele sisendama. Niisugune areng kujutab endast õigusriigi väärtuse kaitse nõrgenemist käesoleva kohtuotsuse punktis 51 meenutatud Euroopa Kohtu praktika tähenduses.

113 Sellest järeldub, et kuna Poola Vabariik ei ole taganud, et distsiplinaarkolleegium, kes lahendab esimeses astmes ja apellatsiooniastmes Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike distsiplinaarasju ja olenevalt olukorrast kas apellatsiooniastmes või nii esimeses astmes kui ka apellatsiooniastmes üldkohtute kohtunike distsiplinaarasju, on sõltumatu ja erapooletu, ning kuna ta on seetõttu kahjustanud nende kohtunike sõltumatust, eriti veel selles liikmesriigis õigusriigi väärtuse kaitse nõrgenemise hinnaga käesoleva kohtuotsuse punktis 51 meenutatud Euroopa Kohtu praktika tähenduses, on Poola Vabariik rikkunud ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi.

114 Seega tuleb teise etteheitega nõustuda.

Esimene etteheide

– *Poolte argumendid*

115 Esimeses etteheites, mida tuleb analüüsida teisena, väidab komisjon, et üldkohtute seaduse § 107 lõige 1 ja uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõiked 1 ja 3 rikuvad ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku, kuna need riigisisesed sätted võimaldavad kohtunike sõltumatuse põhimõtet rikkudes võtta Poola üldkohtute kohtunikke distsiplinaarvastutusele nende kohtulahendite sisu tõttu ja seega kasutada neile kohaldatavat distsiplinaarkorda nende õigusemõistmisealase tegevuse üle poliitilise kontrolli teostamiseks.

116 Nimelt ühest küljest on üldkohtute seaduse § 107 lõikes 1 distsiplinaarsüütegu määratletud nii, et see hõlmab muu hulgas „õigusnormide ilmselget ja jämedat rikkumist“. Niisugune sõnastus annab aga võimaluse tõlgenduseks, mille kohaselt laieneb kohtunike distsiplinaarvastutus nende õigusemõistmise ülesande täitmisele.

117 Seda kinnitab ka tõlgenduspraktika, mille töötasid hiljuti välja distsiplinaarametnik, kes tegeles üldkohtute kohtunikke puudutavate kohtuasjadega, ja tema asetäitjad (edaspidi koos „distsiplinaarametnik“). Nimelt algatas distsiplinaarametnik kolme kohtuniku suhtes uurimise seoses eelotsusetaotlustega, mille nad olid esitanud Euroopa Kohtule kohtuasjades, milles tehti 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny (C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234) ning 6. oktoobri 2020. aasta kohtumäärus Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, ei avaldata, EU:C:2020:800), ja kohustas 29. novembri 2018. aasta kirjadega igaüht neist kohtunikest esitama kirjaliku selgituse võimaliku pädevuse ületamise kohta seoses nende taotlustega ning täpsustas seejärel 4. jaanuari 2019. aasta kirjas, et „ta peab enda kohuseks analüüsida, kas eelotsuse küsimuste esitamine ELTL artikli 267 […] sättes selgelt määratletud tingimusi rikkudes võib olla käsitatav distsiplinaarsüüteona“.

118 Samamoodi pärast seda, kui Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus, Poola) esitas liidetud kohtuasjades C-748/19–C-754/19 Euroopa Kohtule eelotsusetaotlused, mis puudutasid sellise kohtukoosseisu sõltumatuse nõudeid, milles osaleb sellesse kohtusse justiitsministri otsusega lähetatud kohtunik, andis distsiplinaarametnik 3. septembri 2019. aasta kirjas teada, et on võetud uurimismeetmed, et teha kindlaks, kas selle kohtuniku tegevus, kes oli kohtukoosseisu eesistuja ja esitas kõnealused taotlused, võis olla käsitatav distsiplinaarsüüteona.

119 Teisest küljest annavad uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõiked 1 ja 3 Sąd Najwyższyle (Poola kõrgeim kohus), sealhulgas erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegiumile, kui talle on esitatud erakorraline kaebus, õiguse teatada asjaomasele kohtule „õigusnormide ilmselge rikkumise“ korral „vea tuvastamisest“ ning esitada sel juhul distsiplinaarkolleegiumile asjaomaste kohtunike suhtes üldkohtute seaduse § 110 lõike 1 punkti b alusel distsiplinaarasja algatamise taotlus. Mõiste „õigusnormide ilmselge rikkumine“ annab aga omakorda võimaluse tõlgenduseks, mille kohaselt laieneb kohtunike distsiplinaarvastutus ka nende õigusemõistmise ülesande täitmisele.

120 Poola Vabariik väidab kostja vastuses, et üldkohtute seaduse § 107 lõikes 1 sisalduv distsiplinaarsüüteo määratlus ei võimalda kohtulahendite sisu poliitilist kontrolli. Ta leiab, et sellega seoses jättis komisjon arvesse võtmata kindlalt välja kujunenud kitsa tõlgenduse, mille Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) on sellele sättele andnud. Nimelt ilmneb selle kohtu väljakujunenud praktikast, et distsiplinaarsüütegu ei saa tuleneda õigusnormi tõlgendamise või kohaldamise tavapärasest veast kohtulahendis, vaid üksnes õigusnormide „ilmselgetest ja jämedatest“ rikkumistest, st üldjuhul menetlusnormide rikkumistest, mis ei ole otseselt seotud lahendi endaga ning mille kes tahes võib kohe tuvastada ja millel on olulised negatiivsed tagajärjed, mis kahjustavad poolte, teiste õigussubjektide või õigusemõistmise huve.

121 Poola Vabariik leiab aga, et see, kui kohtuniku pahauskne või sügavalt asjatundmatu käitumine kvalifitseeritakse distsiplinaarsüüteoks, on põhjendatud, et tagada õigussubjektide tõhus kohtulik kaitse ja säilitada kohtuvõimule omane õigluse kuvand. Kui distsiplinaarmenetlused on piiratud selliste olukordadega, ei saa võimalike distsiplinaarmenetluste väljavaade mõjutada kohtuvõimu sõltumatust.

122 Neil asjaoludel on pelk kartus, et kõnealust riigisisest õigusnormi võib tõlgendada teistmoodi, kui Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) on seda järjekindlalt teinud, ebareaalne ja puhthüpoteetiline. Mis puudutab distsiplinaarametnikku, siis tema puhul on tegemist üksnes uurimis- ja menetlemisorganiga, kelle hinnangud ei ole distsiplinaarkohtutele siduvad.

123 Poola Vabariigi sõnul peavad samad kaalutlused kehtima uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõigete 1 ja 3 suhtes.

124 Komisjon väidab oma repliigis, et Poola Vabariigi argumendid ei sea kahtluse alla järeldust, et käesoleva kohtuotsuse punktides 116 ja 119 nimetatud mõisteid võib tõlgendada nii, et need puudutavad kohtulahendite sisu, ning seda tõendavad pealegi jätkuvalt ka distsiplinaarmenetlused, mis on algatatud pärast käesoleva hagi esitamist.

125 Nii algatas distsiplinaarametnik 6. detsembril 2019 sellise menetluse käesoleva kohtuotsuse punktis 118 kõne all olnud kohtuniku suhtes, märkides teatises, et tema hinnangul läks see kohtunik „mööda kohtukoosseisu nõupidamisest ning esitas oma isikliku seisukoha istungi edasilükkamise täiendavate põhjuste kohta ja vaidlustas avalikult selle kohtukoosseisu, mis oli vastavalt kehtivatele õigusnormidele moodustatud kohtuasja läbivaatamiseks, seades kahtluse alla koosseisu kuuluva asjaomase kohtuniku erapooletuse ja sõltumatuse ning keelates tal koosseisus osaleda“, ja et lisaks „ületas ta oma volitusi, tehes apellatsioonimenetlust peatades õigusvastaselt ja konsulteerimata kahe teise õiguspäraselt koosseisu nimetatud liikmega määruse eelotsusetaotluse esitamiseks“.

126 Distsiplinaarkolleegium ehk organ, millest nüüd täielikult sõltub käesoleva kohtuotsuse punktides 116 ja 119 nimetatud mõistete tõlgendamine, peatas omakorda – nagu nähtub 4. veebruari 2020. aasta otsusest (II DO 1/20), mille komisjon esitas – Sąd Rejonowy w Olsztynie (Olsztyni rajoonikohus, Poola) selle kohtuniku ametivolitused, kelle suhtes algatati distsiplinaarmenetlus eelkõige põhjusel – nagu nähtub 29. novembril 2019 distsiplinaarametniku avaldatud teatisest –, et apellatsioonkaebuse läbivaatamisel tõi selle kohtuniku tegevus „kaasa õigusliku aluseta otsuse“, millega kohustati seimi esitama nende kodanike ja kohtunike loetelu, kes toetasid kandidaate KRSi uue koosseisu liikmete kohtadele.

127 Nimetatud otsuse põhjendustes leidis distsiplinaarkolleegium muu hulgas, et „kui kohtuniku toime pandud teo laadi arvestades kohtu autoriteet või teenistuse olulised huvid nõuavad, et ta viivitamata vabastataks ametist, võivad kohtu esimees või justiitsminister kohtuniku ametivolitused viivitamata peatada kuni distsiplinaarkohtu otsuseni, mis tehakse vähem kui ühe kuu jooksul. Kaks eespool nimetatud tingimust (kohtu autoriteet ja teenistuse olulised huvid) on käesoleval juhul kohaldatavad seoses kohtuniku käitumisega, mis seisneb õigusnormide ilmselges ja jämedas rikkumises ning ametiväärikuse kahjustamises [üldkohtute seaduse] § 107 lõike 1 tähenduses“. Samas otsuses kinnitas distsiplinaarkolleegium samuti, et „kohtulahendi õigusvastasuse faktis endas ei ole kahtlust. Euroopa Liidu Kohtu otsus ei anna nimelt alust riigipea õiguste teostamisse sekkumiseks ega selleks, et kohtunikud võiksid otsustada, kes on kohtunik ja kes ei ole“.

128 Lõpuks, viidates distsiplinaarmenetlustele, mida on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktides 125 ja 126, ning teistelegi distsiplinaarmenetlustele, mis on kohtunike suhtes algatatud seetõttu, et nad seadsid kahtluse alla teatud kohtunike ametisse nimetamise õiguspärasuse, mis on ära märgitud distsiplinaarametniku kahes, 15. detsembri 2019. aasta ja 14. veebruari 2020. aasta teatises, mille komisjon esitas, viitas Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) oma 23. jaanuari 2020. aasta resolutsioonis, mida on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 74, „sellele, et

niisugune poliitiline organ nagu justiitsminister võtab enda nimetatud distsiplinaarametnike vahendusel karistusmeetmeid kohtunike suhtes, kes täidavad õigusemõistmise ülesandeid, mille raames nad soovivad kõrvaldada kahtlusi seoses kohtunike ametikohtade täitmiseks konkursside korraldamise korraga“.

129 Poola Vabariik väidab oma vasturepliigis, et distsiplinaarametniku ja distsiplinaarkolleegiumi otsused, millele komisjon oma repliigis viitab, ei ole asjakohased, kuna komisjoni esitatud etteheide puudutab distsiplinaarsüüteo legaaldefinitsioonide abstraktset kooskõla ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga, mitte liidu õiguse rikkumist, mis tuleneb riigiorganite konkreetsest tegevusest. Lisaks peaks Euroopa Kohtu otsus käsitlema olukorda, mis valitseb põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppedes. Lõpuks puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 125 nimetatud otsus olukorda, kus kohtunik ületas oma pädevust, kui ta tegi üksi otsused eelotsusetaotluse esitamiseks kohtuasjades, mida tuleb lahendada kolme kohtunikuga, samas kui ka distsiplinaarkolleegiumi otsus ei puudutanud menetlust, mille aluseks oli õigusnormide ilmselge ja jäme rikkumine, vaid võimu kuritarvitamise ja ametivääriku kahjustamise kahtlus, ning see otsus kujutas endast pealegi esialgset meedet.

130 Kõik komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astunud liikmesriigid leiavad, et käesoleva etteheite raames kritiseeritud riigisisesed sätted võivad avaldada pärssivat mõju üldkohtute kohtunikele nende õigusemõistmise ülesannete täitmisel ning kahjustavad seega kohtunike sõltumatuse nõuet, mis tuleneb ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust.

131 Taani Kuningriik on seisukohal, et kuigi üldkohtute seaduse § 107 lõige 1 ei ole ainuüksi selle sõnastust arvestades vastuolus kohtunike sõltumatuse põhimõttega, annab selle sätte ebamäärane sõnastus distsiplinaarametivõimule distsiplinaarsüüteo tuvastamisel siiski ulatusliku kaalutlusõiguse. Koostoimes selle kohaldamisega tegelevate organite ja eelkõige distsiplinaarkolleegiumi problemaatilise koosseisuga ning viisiga, kuidas seda praktikas tõlgendatakse ja kohaldatakse, tekitab see riigisisene säte ohu, et distsiplinaarkorda kasutatakse kohtunikele surve avaldamise ja kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli vahendina. Sama kehtib ka uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõikes 1 sisalduva süüteo määratluse kohta, arvestades eriti erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegiumi õigust – mida Taani Kuningriigi hinnangul on raske mõista – alustada omal algatusel distsiplinaarmenetlust vigade tõttu nende otsuste sisus, mida ta kontrollib.

132 Soome Vabariik väidab omalt poolt, et erinevatest sõltumatutest ja usaldusväärsetest allikatest, nagu asjaolud, mida on kirjeldatud 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsuses Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny (C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234), nähtub, et võimalust algatada kohtunike suhtes distsiplinaarmenetlus nende kohtulahendite sisu tõttu on tõepoolest kasutatud.

133 Poola Vabariik väidab oma vastuses menetlusse astujate seisukohtadele, et eri liikmesriikide õigusnormides sisalduvad distsiplinaarsüütegude määratlused ei ole vähem laiad kui üldkohtute seaduse § 107 lõikes 1 sisalduv. Viited üldmõistetele on selles valdkonnas sagedased ja vältimatud ning asjaomastele sätetele ei saa negatiivset hinnangut anda, võtmata arvesse nende sisu, eesmärki ja praktilist kohaldamist riigisiseste distsiplinaarkohtute poolt.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

134 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 61, nõuab eelkõige ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenev sõltumatuse ja erapooletuse nõue, millele peavad vastama riigisisesed kohtud, kellel sarnaselt Poola üldkohtutega võib olla vaja liidu õigust tõlgendada ja kohaldada, et selleks,

et vältida igasugust ohtu, et distsiplinaarkorda, mis on kohaldatav neile, kelle ülesanne on õigusemõistmine, kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina, peab niisugune kord sisaldama muu hulgas õigusnorme, mis määratlevad distsiplinaarsüüteona käsitatavad teod.

135 Oma esimeses etteheites väidab komisjon, et määratledes üldkohtute kohtunike distsiplinaarsüüteona käsitatavad teod nii, et need hõlmavad igasugust „õigusnormide ilmselget ja jämedat rikkumist“ ning mis tahes „viga“, mis toob kaasa „õigusnormide ilmselge rikkumise“, võimaldavad üldkohtute seaduse § 107 lõige 1 ning uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõiked 1 ja 3 sellist poliitilist kontrolli, millest annavad pealegi tunnistust nende sätete kohaldamise mitmesugused konkreetsed juhud, millele institutsioon viitas.

136 Sellega seoses tuleb kõigepealt rõhutada, et kohtunikele kohaldatav distsiplinaarkord kuulub kahtlemata kohtukorralduse valdkonda ja seega liikmesriikide pädevusse ning et täpsemalt võib liikmesriigi ametiasutuste võimalus kohtunikke distsiplinaarvastutusele võtta sõltuvalt liikmesriikide valikust olla tegur, mis aitab kaasa kohtusüsteemi vastutusvõime ja tõhususe suurendamisele. Siiski, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 56, 57 ja 61, peavad liikmesriigid selle pädevuse teostamisel järgima liidu õigust, tagades eelkõige nende kohtute sõltumatuse, kes peavad lahendama liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega seotud küsimusi, et kindlustada õigussubjektidele ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt nõutav tõhus kohtulik kaitse (vt analoogia alusel kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punktid 229 ja 230).

137 Selles kontekstis ei saa sõltumatuse kaitsmise tagajärg olla selle täielik välistamine, et kohtuniku distsiplinaarvastutus võib teatud täiesti erandlikel juhtudel tekkida tema tehtud kohtulahendite tõttu. Nimelt ilmselgelt ei ole sellise sõltumatuse nõude eesmärk toetada kohtunike võimalikke raskeid ja täiesti lubamatuid käitumisviise, mis seisnevad näiteks selles, et nad tahtlikult ja pahauskselt või eriti raske ja jämeda hooletuse tõttu eiravad riigisiseseid ja liidu õigusnorme, mille järgimise nad peavad tagama, või et nad tegutsevad meelevaldselt või keelduvad õigusemõistmisest, kui nad õigusemõistmise ülesande kandjatena peavad lahendama vaidlusi, millega õigussubjektid on nende poole pöördunud.

138 Seevastu selleks, et säilitada seda sama sõltumatust ning seeläbi välistada, et distsiplinaarkorda võiks selle õiguspärastest eesmärkidest eemale juhtida ja kasutada kohtulahendite poliitiliseks kontrollimiseks või kohtunikele surve avaldamiseks, on oluline, et ainuüksi asjaolu, et kohtulahend sisaldab võimalikku viga riigisiseste ja liidu õigusnormide tõlgendamisel ning kohaldamisel või faktiliste asjaolude ja tõendite hindamisel, ei saa kaasa tuua asjaomase kohtuniku distsiplinaarvastutust (vt analoogia alusel kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 234).

139 Järelikult on tähtis, et kohtuniku distsiplinaarvastutusele võtmine kohtulahendi eest piirduks täiesti erandlike juhtudega, nagu need, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 137, ja et see oleks piiritletud objektiivsete ja kontrollitavate kriteeriumidega, mis on seotud korrakohasest õigusemõistmisest tuletatud nõuetega, ning tagatistega, mille eesmärk on vältida mis tahes ohtu, et kohtulahendite sisule avaldatakse välist survet, ning kõrvaldada seega õigussubjektide mis tahes põhjendatud kahtlused selles suhtes, kas asjaomased kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja vastanduvate huvide suhtes neutraalsed (vt analoogia alusel kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 233).

140 Selleks on oluline, et ette oleksid nähtud reeglid, milles on piisavalt selgelt ja täpselt määratletud teod, mis võivad kaasa tuua kohtunike distsiplinaarvastutuse, et tagada kohtunike ülesannetele omane sõltumatus ja vältida ohtu, et neid võib distsiplinaarvastutusele võtta ainuüksi nende otsuse tõttu (vt analoogia alusel kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 234).

141 Käesolevas asjas tuleb kõigepealt märkida, et ainuüksi üldkohtute seaduse § 107 lõike 1 ja uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõigete 1 ja 3 sõnastust arvestades ei vasta need sätted käesoleva kohtuotsuse punktis 140 esitatud selguse ja täpsuse nõuetele. Nimelt tuleb tõdeda, et nendes sätetes kasutatud väljendid „õigusnormide ilmselge ja jäme rikkumine“ ning sellise „vea tuvastamine“, mis toob kaasa „õigusnormi ilmselge rikkumise“, ei välista, et kohtuniku vastutus võib tekkida ainuüksi nende otsuste väidetavalt „ebaõige“ sisu tõttu, tagades samas, et see vastutus on alati rangelt piiratud täiesti erandlike juhtudega, nagu on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 137.

142 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub pealegi, et liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse esemeks olevate riigisiseste õigusnormide ulatuse hindamisel tuleb üldjuhul arvestada seda, kuidas liikmesriigi kohtud neid tõlgendavad (vt selle kohta 18. juuli 2007. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa, C-490/04, EU:C:2007:430, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 16. septembri 2015. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Slovakkia, C-433/13, EU:C:2015:602, punkt 81).

143 Sellega seoses on Poola Vabariik tõepoolest Euroopa Kohtus üksikasjalikult toonud esile kohtupraktika, mille Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) on paljude aastate vältel välja kujundanud seoses üldkohtute seaduse § 107 lõike 1 tähenduses mõiste „õigusnormide ilmselge ja jäme rikkumine“ eri koostisosadega. Sel viisil kirjeldatud riigisisene kohtupraktika, mille olemasolu ja sisu komisjon ei vaidlustanud, näib olevat tõepoolest lähtunud selle mõiste puhul eriti kitsast tõlgendusest, mis väljendab ilmset soovi säilitada kohtunike sõltumatus.

144 Siiski tuleb kõigepealt märkida, et käesoleva etteheite esemeks olevad kaks sätet kasutavad osaliselt erinevat sõnastust, kuna uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõigetes 1 ja 3 on nimelt silmas peetud üksnes õigusnormide „ilmselget“ rikkumist. Asjaolu, et selles uues sättes ei ole erinevalt üldkohtute seaduse § 107 lõikest 1 täpsustatud, et õigusnormide rikkumine peab olema „jäme“ – mida on eelkõige arvesse võetud käesoleva kohtuotsuse punktis 143 viidatud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) väljakujunenud kohtupraktikas –, tekitab aga kahtlusi nende sätete ulatuse suhtes. Lisaks võib asjaolu, et nimetatud § 97 lõigete 1 ja 3 alusel võib asjaomane kolleegium juhul, kui ta kohtuniku puhul, kelle otsust ta kontrollib, „tuvastab vea“ ja leiab selles kontekstis, et „viga“ tähendab „õigusnormi ilmselget rikkumist“, vahetult nõuda, et distsiplinaarkolleegium vaataks läbi selle kohtuniku distsiplinaarasja, mõista nii, et kohtunikke võib vastutusele võtta ainuüksi nende kohtulahendite sisus esinevate väidetavate „vigade“ tõttu juhtudel, mis ei piirdu täiesti erandlike olukordadega, mida on silmas peetud käesoleva kohtuotsuse punktis 137.

145 Seejärel tuleb märkida, et üldkohtute seaduse § 107 lõiget 1 käsitlevaid Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) otsuseid, mida Poola Vabariik on maininud, ei ole vastu võtnud mitte selle kohtu praegune distsiplinaarkolleegium, vaid kolleegium, kellel oli selleks pädevus enne reformi.

146 Lisaks väärib sellega seoses meeldetuletamist, et nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 61, tuleb selleks, et tagada, et kohtunike distsiplinaarvastutusele võtmine oleks piiratud tagatistega, mille eesmärk on vältida kohtulahendite sisule avaldatava mis tahes välise surve ohtu, õigusnorme, mis määratlevad kohtunike suhtes kohaldatava distsiplinaarkorra raames süüteona

käsitatavad teod, hinnata koos teiste seda korda iseloomustavate normidega ja eelkõige nendega, mis peavad ette nägema, et kohtunike suhtes algatatud distsiplinaarmenetlustes tehtud otsuseid teeb või kontrollib sõltumatu ja erapooletu kohus.

147 Käesoleval juhul – ja nagu nähtub põhjendustest, mille tulemusena Euroopa Kohus nõustus komisjoni hagi põhjendamiseks esitatud teise etteheitega – ei vasta uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seadusega äsja loodud distsiplinaarkolleegium, kellele on antud pädevus lahendada olenevalt olukorrast teise astme kohtuna või esimese ja teise astme kohtuna üldkohtute kohtunike distsiplinaarasju, sellele sõltumatuse ja erapooletuse nõudele.

148 Seega võib selline asjaolu omakorda tugevdada ohtu, et niisugustele sätetele nagu üldkohtute seaduse § 107 lõige 1 ja uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõiked 1 ja 3, mis määratlevad distsiplinaarsüüteod sõnastuses, mis ei vasta käesoleva kohtuotsuse punktis 140 esile toodud selguse ja täpsuse nõuetele, ega taga, et kohtunike vastutusele võtmine nende otsuste tõttu oleks rangelt piiratud käesoleva kohtuotsuse punktis 137 viidatud olukordadega, antakse tõlgendus, mis võimaldab distsiplinaarkorda kasutada kohtulahendite mõjutamiseks.

149 Seda, et esineb oht, et distsiplinaarkorda kasutatakse tõepoolest kohtulahendite mõjutamiseks, kinnitab pealegi ka käesoleva kohtuotsuse punktides 126 ja 127 mainitud distsiplinaarkolleegiumi 4. veebruari 2020. aasta otsus.

150 Sellega seoses tuleb kõigepealt tagasi lükata Poola Vabariigi argumendid, mille kohaselt Euroopa Kohus ei või liikmesriigile etteheidetava rikkumise hindamisel seda distsiplinaarkolleegiumi otsust arvesse võtta, kuna väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb seda rikkumist hinnata kuupäeval, mil möödus põhjendatud arvamuses määratud tähtaeg. Nimelt, nagu komisjon Euroopa Kohtu istungil õigesti väitis, on see distsiplinaarkolleegiumi otsus üksnes pärast põhjendatud arvamuse esitamist tekkinud tõend, mille eesmärk on näitlikustada nii põhjendatud arvamuses kui ka käesolevas hagis esitatud etteheidet, mis puudutab ohtu, et Poolas hiljuti toimunud õigusloomereformidest tulenevas kontekstis võidakse Poola üldkohtute kohtunikele kohaldatavat distsiplinaarkorda kasutada kohtulahendite sisu mõjutamiseks. Ent nagu Euroopa Kohus on juba märkinud, ei kujuta pärast põhjendatud arvamuse esitamist tekkinud tõendi arvessevõtmine endast vaidluse eseme, nagu see tuleneb põhjendatud arvamusest, muutmist (vt selle kohta 11. juuli 2002. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Hispaania, C-139/00, EU:C:2002:438, punkt 21).

151 Distsiplinaarkolleegiumi kõnealusest otsusest nähtub, et üldjuhul võib kohtunikku üldkohtute seaduse § 107 lõike 1 alusel distsiplinaarsüüteos süüdistada, kui ta on õigusnorme väidetavalt jämedalt ja ilmselgelt rikkudes kohustanud seimi esitama dokumente KRSi uue koosseisu liikmete ametissenimetamise menetluse kohta.

152 Üldkohtute seaduse § 107 lõike 1 niisugune lai tõlgendus kaldub kõrvale sellele sättele Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) antud eriti kitsast tõlgendusest, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 143, ning peegeldab seega asjaomases liikmesriigis õigusriigi väärtuse kaitse nõrgenemist.

153 Tuleb lisada, et kui arvesse saab võtta riigisisestele õigusnormidele kohtute antud erinevaid tõlgendusi, millest osa tulemusel kohaldatakse neid õigusnorme kooskõlas liidu õigusega ja osa tulemusel vastuolus liidu õigusega, siis tuleb tõdeda, et igal juhul ei ole need õigusnormid piisavalt selged ja täpsed, et tagada nende kohaldamine kooskõlas liidu õigusega (vt selle kohta 9. detsembri 2003. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia, C-129/00, EU:C:2003:656, punkt 33).

154 Lõpuks viitas komisjon erinevatele hiljutistele konkreetsetele juhtumitele, kus distsiplinaarametnik algatas üldkohtute seadusega kehtestatud uue distsiplinaarkorra raames kohtunike suhtes distsiplinaaruurimisi nende tehtud kohtulahendite sisu tõttu, ilma et oleks ilmnenud, et asjaomased kohtunikud oleksid rikkunud oma kohustusi, nagu neid on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 137. Sellega seoses tuleb täpsemalt märkida, et distsiplinaarmenetlused algatati eelkõige kohtulahendite tõttu, millega esitati Euroopa Kohtule eelotsusetaotlused, mille eesmärk oli tagada riigisisese õiguse teatud sätete kooskõla liidu õigusnormidega, mis käsitlevad õigusriiki ja kohtunike sõltumatust.

155 Kuigi Poola Vabariik väidab, et nendel juhtudel distsiplinaarametniku esitatud etteheited ei puuduta õigusnormide ilmselget ja jämedat rikkumist üldkohtute seaduse § 107 lõike 1 tähenduses, vaid seda, et asjaomased kohtunikud ületasid oma pädevust või kahjustasid kohtunikuametit, on nendel etteheidetel siiski otsene seos kõnealuste kohtunike tehtud kohtulahendite sisuga.

156 Juba pelk selliste distsiplinaaruurimiste algatamise perspektiiv kui selline võib avaldada survet neile, kelle ülesanne on õigusemõistmine (vt selle kohta kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 199).

157 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvestades leiab Euroopa Kohus, et erilises kontekstis, mis tuleneb hiljutistest reformidest, mis mõjutasid Poola kohtuvõimu ja üldkohtute kohtunike suhtes kohaldatavat distsiplinaarkorda, ning arvestades eelkõige asjaolu, et selle kohtuorgani sõltumatus ja erapooletus, kellel on pädevus otsustada neid kohtunikke puudutavate distsiplinaarmenetluste üle, ei ole tagatud, on tõendatud, et üldkohtute seaduse § 107 lõikes 1 ja uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõigetes 1 ja 3 sisalduvad distsiplinaarsüüteo määratlused ei võimalda välistada, et distsiplinaarkorda kasutatakse selleks, et kohtunikele, kes peavad tõlgendama ja kohaldama liidu õigust, avaldada survet ja pärssivat mõju, mis võivad nende otsuste sisu mõjutada. Need sätted kahjustavad seega nende kohtunike sõltumatust, eriti veel Poolas õigusriigi väärtuse kaitse nõrgenemise hinnaga käesoleva kohtuotsuse punktis 51 meenutatud kohtupraktika tähenduses, ning rikuvad ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku.

158 Seetõttu tuleb esimese etteheitega nõustuda.

Kolmas etteheide

– *Poolte argumendid*

159 Kolmandas etteheites väidab komisjon, et üldkohtute seaduse § 110 lõige 3 ja § 114 lõige 7 ei vasta ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevale nõudele, mille kohaselt peab üldkohtute kohtunike distsiplinaarasju saama läbi vaadata „seaduse alusel moodustatud“ kohus, kuna need riigisisesed sätted annavad distsiplinaarkolleegiumi esimehele kaalutlusõiguse määrata selliste asjade lahendamiseks territoriaalselt pädev distsiplinaarkohus.

160 Komisjon leiab sellega seoses, et kuna muu hulgas puuduvad kõik seaduses selle pädevuse teostamise piiritlemiseks ette nähtud kriteeriumid, võib seda pädevust kasutada asja konkreetsele distsiplinaarkohtule lahendada andmiseks ja seega võib seda vähemalt tajuda vahendina, mis võimaldab kasutada distsiplinaarkorda kohtulahendite sisu poliitiliseks kontrollimiseks. Lisaks süvendab sellist ohtu käesoleval juhul asjaolu, et distsiplinaarkolleegium ei ole sõltumatu ja erapooletu organ.

161 Poola Vabariik väidab kostja vastuses, et üldkohtute seaduse § 110 lõike 1 punkti 1 alapunktist a ning § 110a lõigetest 1 ja 3 tuleneb, et distsiplinaarasjad kuuluvad apellatsioonikohtute juurde loodud sellise 11 distsiplinaarkohtu pädevusse, mille liikmed nimetab justiitsminister KRSi arvamuse alusel üldkohtute kohtunike hulgast ja mille liikmete ametiaeg on alalises koosseisus kuus aastat. Sellest järeldub, et nimetatud kohtud on küll seaduse alusel moodustatud.

162 Distsiplinaarkolleegiumi esimees omalt poolt üksnes määrab ühe nendest distsiplinaarkohtutest, võttes arvesse selliseid tegureid nagu menetlusökonoomia, nende kohtute töökoormuse tase, vahemaa ning võimalikud sidemed menetlusosaliste ja kohtute vahel. Nende kriteeriumide kehtestamine seaduses ei teeni mingit tuvastatavat eesmärki, eelkõige seoses menetlusaluse kohtuniku õiguste kaitsega või õigusemõistmise huvidega, kuna kõikidel distsiplinaarkohtutel, mis võidakse määrata, on samad pädevuse ja sõltumatuse tagatised.

163 Just selleks, et tagada distsiplinaarkohtute erapooletus, kehtestati lahendus, mis seisneb selles, et territoriaalselt pädevaks kohtuks määratakse apellatsioonikohus, mis asub muus territoriaalses tööpiirkonnas kui see, kus on ametis asjaomane kohtunik. Lisaks, kuna distsiplinaarkohtu liikmed, kes peavad selle kohtu töös osalema, nimetatakse loosi teel selle kohtu kõigi kohtunike hulgast, on alusetu väide, et pädevust määrata distsiplinaarkohus, kellel on territoriaalne pädevus asja arutada, võidakse kasutada kohtulahendite sisu poliitiliseks kontrollimiseks.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

164 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktides 61 ja 80 on meenutatud, eeldab eelkõige ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenev sõltumatuse nõue, millele peavad vastama riigisisesed kohtud, kellel sarnaselt Poola üldkohtutega võib olla vaja liidu õigust tõlgendada ja kohaldada, et nendes kohtutes ametis olevate kohtunike suhtes kohaldatavat distsiplinaarkorda reguleerivates õigusnormides oleks muu hulgas ette nähtud selliste organite sekkumine, mis ise vastavad tagatistele, mis on omased tõhusale kohtulikule kaitsele menetluse kohaselt, mis täielikult kindlustab harta artiklitega 47 ja 48 tunnustatud õigused.

165 Lisaks väärib meeldetuletamist, et kuna harta sisaldab EIÕKga tagatud õigustele vastavaid õigusi, on harta artikli 52 lõike 3 eesmärk tagada vajalik kooskõla hartas sisalduvate õiguste ja nende vastavate õiguste vahel, mis on tagatud EIÕKga, ilma et sellega kahjustataks liidu õiguse sõltumatust. Selgitustest põhiõiguste harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17) nähtub, et harta artikli 47 teine lõik vastab EIÕK artikli 6 lõikele 1 ning harta artikkel 48 vastab EIÕK artikli 6 lõigetele 2 ja 3. Euroopa Kohus peab seega tagama, et tõlgendusega, mille ta harta artikli 47 teisele lõigule ja artiklile 48 annab, oleks kindlustatud kaitse tasemel, mis ei ole vastuolus EIÕK artiklis 6 – nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on seda tõlgendanud – tagatud kaitse tasemega (29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Gambino ja Hyka, C-38/18, EU:C:2019:628, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

166 Harta artikli 47 teise lõigu esimeses lauses on sätestatud, et igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul „sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus“.

167 Nagu Euroopa Kohus on leidnud, kujutavad tagatised sõltumatusse ja erapooletusse seaduse alusel moodustatud kohtusse pöördumiseks ning eelkõige tagatised, mis määravad kindlaks niisuguse kohtu mõiste ja koosseisu, endast õiguse õiglasele kohtumenetlusele nurgakivi. Selle kontrollimine, kas organ kujutab oma koosseisu poolest niisugust kohut, on vajalik usalduse

tarvis, mida demokraatliku ühiskonna kohtud peavad õigussubjektile sisendama (vt selle kohta 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus, uuesti läbivaatamine, Simpson *vs.* nõukogu ja HG *vs.* komisjon, C-542/18 RX-II ja C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punkt 57).

168 Lisaks nähtub Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast, et EIÕK artikli 6 lõikes 1 kasutatud väljend „seaduse alusel moodustatud" puudutab nii kohtu enda olemasolu õiguslikku alust kui ka iga kohtuasja arutavat koosseisu. Selle väljendi eesmärk on vältida seda, et kohtusüsteemi korraldus jääb täitevvõimu otsustuspädevusse, ning tagada see, et kõnealust valdkonda reguleeriks seadus. Lisaks ei saa kohtusüsteemi korraldust jätta kodifitseeritud õigusega riikides ka kohtute otsustuspädevusse, kuid see ei välista siiski, et neile võib anda teatud pädevuse riigisiseste õigusnormide tõlgendamiseks selles valdkonnas. Pealegi on pädevuse delegeerimine kohtukorraldust puudutavates küsimustes vastuvõetav, kuna see võimalus kuulub kõnealuse riigi riigisisese õiguse, sealhulgas tema põhiseaduse asjakohaste sätete raamistikku (vt eelkõige EIK 28. aprilli 2009. aasta kohtuotsus Savino jt *vs.* Itaalia, CE:ECHR:2009:0428JUD001721405, punktid 94 ja 95 ning seal viidatud kohtupraktika).

169 Käesolevas kohtuasjas ei puuduta üldkohtute seaduse § 110 lõige 3 ja artikli 114 lõige 7, mille komisjon kahtluse alla seab, mitte nende distsiplinaarkohtute olemasolu, kelle pädevuses on Poola üldkohtute kohtunike suhtes algatatud distsiplinaarmenetlustes otsuse tegemine, vaid hoopis tingimusi, milles toimub selliste kohtunike distsiplinaarmenetluste määramine sellistele distsiplinaarkohtutele.

170 Komisjoni kolmas etteheide ei ole nimelt suunatud mitte Poola distsiplinaarkohtute asutamise või nende koosseisu kuuluvate kohtunike ametisse nimetamise tingimuste vastu, vaid hoopis tingimuste vastu, milles määratakse distsiplinaarkohus, kes Poolas asuvates erinevates territoriaalsetes tööpiirkondades asuvate distsiplinaarkohtute hulgast peab otsuse tegema kohtuniku suhtes toimuvas konkreetses distsiplinaarmenetluses.

171 Sellega seoses tuleb märkida, et EIÕK artikli 6 lõike 1 kohta on Euroopa Inimõiguste Kohus muu hulgas otsustanud, et nõue, mille kohaselt peavad kohtud olema seaduse alusel moodustatud, välistab selle, et kohtuasja ümbermääramine teises territoriaalses tööpiirkonnas asuvale kohtule võiks kuuluda konkreetse organi kaalutlusõiguse alla. Nimetatud kohus leidis täpsemalt, et asjaolu, et kohaldatavates õigusnormides ei ole täpsustatud ei põhjuseid, miks selline ümbermääramine võib toimuda, ega kriteeriume, mis peavad selleks täidetud olema, võib tekitada mulje, et suvaõiguse alusel määratud kohus ei ole sõltumatu ega erapooletu, ega paku etteaimatavuse ja kindluse taset, mis on nõutav selleks, et seda kohut saaks pidada „seaduse alusel moodustatuks" (vt selle kohta EIK 12. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Miracle Europe kft *vs.* Ungari, CE:ECHR:2016:0112JUD005777413, punktid 58, 63 ja 67).

172 Käesolevas asjas tuleb tõdeda, et riigisisesed sätted, mille komisjon käesoleva etteheite raames kahtluse alla seab, annavad distsiplinaarkolleegiumi esimehele kaalutlusõiguse määrata distsiplinaarkohus, kellel on territoriaalne pädevus lahendada üldkohtu kohtuniku suhtes toimuvat distsiplinaarasja, ilma et kriteeriume, mis peavad selliseks määramiseks täidetud olema, oleks kohaldatavates õigusnormides täpsustatud.

173 Nagu väitis komisjon, võib selliste kriteeriumide puudumisel niisugust pädevust kasutada muu hulgas teatud juhtumite suunamiseks teatud kohtunikele, vältides nende jagamist teistele kohtunikele, või ka selleks, et avaldada survet sel viisil määratud kohtunikele (vt selle kohta samuti EIK 12. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Miracle Europe kft *vs.* Ungari, ECHR:2016:0112JUD005777413, punkt 58).

174 Nagu ka komisjon väidab, suurendab käesolevas asjas seda ohtu asjaolu, et territoriaalselt pädeva distsiplinaarkohtu määramise eest vastutav isik ei ole keegi teine kui distsiplinaarkolleegiumi ehk selle organi esimees, kes peab teises kohtuastmes lahendama distsiplinaarkolleegiumi otsuste peale esitatud kaebusi, kusjuures distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus ja erapooletus ei ole tagatud, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 80–113.

175 Lõpuks tuleb märkida, et vastupidi sellele, mida väidab Poola Vabariik, ei kõrvalda ainuüksi asjaolu, et konkreetses distsiplinaarmenetluses otsuse tegemise eest vastutavad kohtunikud määratakse loosi teel, käesoleva kohtuotsuse punktis 173 nimetatud ohtu, kuna see loosimine toimub eranditult distsiplinaarkolleegiumi esimehe määratud distsiplinaarkohtu liikmete hulgast.

176 Kõigest eespool toodust tuleneb, et kuna üldkohtute seaduse § 110 lõikega 3 ja § 114 lõikega 7 on distsiplinaarkolleegiumi esimehele antud kaalutlusõigus määrata distsiplinaarkohus, kellel on territoriaalne pädevus lahendada üldkohtute kohtunike ehk liidu õigust tõlgendama ja kohaldama pidavate kohtunike suhtes toimuvaid distsiplinaarasju, ei vasta need sätted ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevalt nõudele, mille kohaselt peab selliseid kohtuasju saama läbi vaadata „seaduse alusel moodustatud“ kohus.

177 Seetõttu tuleb kolmanda etteheitega nõustuda.

Neljas etteheide

– *Poolte argumendid*

178 Neljandas etteheites, mis jaguneb kaheks osaks, väidab komisjon, et üldkohtute seaduse § 112b, § 113a ja § 115a lõige 3 rikuvad ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku, kuna need ei taga üldkohtute kohtunike distsiplinaarasjade läbivaatamist mõistliku aja jooksul ega menetlusaluse kohtuniku kaitseõigusi.

179 Mis puudutab selle etteheite esimest osa, siis on komisjon arvamusel, et üldkohtute seaduse § 112b lõikest 3 tuleneb, et justiitsminister võib distsiplinaarasja seni menetlenud distsiplinaarametniku asemele nimetada justiitsministri distsiplinaarametniku, ja seda distsiplinaarmenetluse mis tahes staadiumis, sealhulgas pärast asja määramist distsiplinaarkohtule või viimase otsuse peale esitatud apellatsioonkaebuse läbivaatamise ajal. Lisaks on selle seaduse § 112b lõikes 5 ette nähtud, et kui jõustub distsiplinaarmenetluse alustamisest või jätkamisest keeldumist või distsiplinaarmenetluse lõpetamist käsitlev otsus, ei välista need olukorrad, et justiitsministri distsiplinaarametnik määratakse samas asjas uuesti, nii et justiitsministril on võimalus kohtunikul lasuvaid süüdistusi alaliselt säilitada. Mõistliku aja nõude järgimine ei ole seega tagatud.

180 Neljanda etteheite teises osas väidab komisjon, et kaitseõiguste tagamise põhimõtet on rikutud ühelt poolt üldkohtute seaduse §-ga 113a, kuna selles sättes on ette nähtud, et distsiplinaarkohtu menetlus võib jätkuda, kui ei ole määratud kaitsjat, kes peab esindama kohtunikku, kes ei saa distsiplinaarkohtu menetluses osaleda tervislikel põhjustel, või kui selle kohtuniku nimetatud kaitsja ei ole veel asunud tema huve kaitsma.

181 Teiselt poolt, kuna üldkohtute seaduse § 115a lõikes 3 on ette nähtud, et distsiplinaarkohus jätkab menetlust isegi menetlusaluse kohtuniku ja tema kaitsja põhjendatud puudumise korral, on see säte vastuolus põhimõttega *audiatur et altera pars*, mis on kaitseõiguste üks oluline osa. Sellega

seoses ei ole tähtsust asjaolul, et nimetatud sättes on täpsustatud, et menetlust jätkatakse ainult siis, kui see ei ole vastuolus menetluse nõuetekohase käiguga, kuna sellist mõistet ei saa samastada asjaomase kohtuniku õigustatud huvide arvessevõtmisega. Sama kehtib ka asjaolu kohta, et selle seaduse § 115 lõigetes 2 ja 4 on ette nähtud, et samal ajal kui distsiplinaarkohus saadab kohtukutse, palub ta menetlusalusel kohtunikul esitada kirjalikult selgitused ja kõik tõendid, kuivõrd kaitseõiguste järgimine nõuab nimelt, et ka sellel kohtunikul oleks võimalik menetluses osaleda, kui kohus hindab nende tõendite vastuvõetavust ja tõenduslikku väärtust.

182 Poola Vabariik väidab kostja vastuses, et kuigi etteheite esimeses osas, nii nagu see on esitatud hagiavalduses, seab komisjon kahtluse alla justiitsministri distsiplinaarametniku ametikoha loomise kui sellise ja üldkohtute seaduse § 112b tervikuna, ei ole nimetatud institutsioon täpsustanud põhjusi, miks sellise esindaja määramine on liidu õigusega vastuolus, vaid on tegelikult piirdunud § 112b lõike 5 teise lause kritiseerimisega.

183 Mis puudutab selle seaduse § 112b lõike 5 teist lauset, siis ei käsitle komisjoni argumendid selle sätte normatiivset sisu, vaid üksnes võimalust, et justiitsminister võib hoolimata distsiplinaarasjas tehtud lõplikust otsusest üritada seda sätet kasutada kohtuniku vastu samade süüdistuste alaliseks säilitamiseks. Komisjon on selles osas piirdunud riigisisesele sättele sellise puhthüpoteetilise tõlgenduse andmisega, mida praktikas ei ole veel kunagi kontrollitud ja mis on vastuolus kehtiva riigisisese õigusega. Üldkohtute seaduse § 112b lõike 5 esimeses lauses on nimelt ette nähtud, et justiitsministri distsiplinaarametniku volitused lõpevad kõigil selles nimetatud kolmel juhul, ning volituste lõppemine on lõplik, kuna *ne bis in idem*'i põhimõte, mis tuleneb kriminaalmenetluse seadustiku § 17 lõike 1 punktist 7, mis on üldkohtute seaduse § 128 kohaselt *mutatis mutandis* kohaldatav distsiplinaarmenetlustele, välistab uue menetluse samas asjas.

184 Poola Vabariigi sõnul ei ole menetluse kestuse ja selle vahel, kas menetluse viib läbi distsiplinaarametnik või justiitsministri distsiplinaarametnik, pealegi mingit seost, sest viimase sekkumine ei mõjuta kuidagi juba tehtud toimingute kulgu ega siduvaid menetlustähtaegu, mida kohaldatakse vahet tegemata olenemata sellest, kas menetluse viib läbi üks või teine nendest ametnikest.

185 Mis puudutab neljanda etteheite teist osa, siis väidab Poola Vabariik, et üldkohtute seaduse § 113a ainus eesmärk on tagada distsiplinaarmenetluse tõhus kulgemine, välistades igasugused takistused asja distsiplinaarkohtu poolt läbivaatamise staadiumis.

186 Mis puudutab selle seaduse § 115a lõiget 3, siis distsiplinaarmenetluse nõuetekohase kulgemisega seotud tingimust kontrollib sõltumatu kohus, kes hindab, kas kõikide – nii menetlusalust kohtunikku süüstavate kui ka teda süüst vabastavate – faktiliste asjaolude uurimine võimaldab menetlust läbi viia ilma kohtuniku või tema kaitsjata või mitte. Pealegi on asjaomase kohtuniku õigus olla ära kuulatud tagatud alates distsiplinaarametniku või justiitsministri distsiplinaarametniku läbi viidava menetluse staadiumist, nagu nähtub nimetatud seaduse §-st 114, kusjuures need ametnikud võivad kõigepealt paluda kohtunikul esitada kirjaliku avalduse uurimise eseme kohta, seejärel peavad distsiplinaarsüüdistuse kättetoimetamisel paluma tal esitada kirjalikult selgitused ja kõik tõendid ning lõpuks võivad nad kohtuniku ära kuulata selgituste saamiseks või peavad seda tegema, kui asjaomane isik seda taotleb. Lisaks, kui distsiplinaarkohus kutsub pooled kohtuistungile, on ta sama seaduse § 115 alusel kohustatud paluma pooltel esitada tõendeid ja menetlusalusel kohtunikul esitada kirjalikke selgitusi.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

187 Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 164, nõuab ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik, et liidu õigust tõlgendama ja kohaldama pidavate kohtunike suhtes kohaldatavat distsiplinaarkorda reguleerivates õigusnormides peab olema ette nähtud menetlus, mis täielikult kindlustab harta artiklitega 47 ja 48 tunnustatud õigused.

188 Kõigepealt tuleb rõhutada, et juba komisjoni esimese kuni kolmanda etteheite analüüsimisest ja nendega nõustumisest nähtub, et vastupidi ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevatele nõuetele iseloomustavad Poola üldkohtute kohtunike suhtes kohaldatavat distsiplinaarkorda eelkõige asjaolu, et distsiplinaarmenetluses osalevad kohtud ei vasta sõltumatuse ja erapooletuse nõudele või nõudele, et need peavad olema seaduse alusel moodustatud, ning asjaolu, et distsiplinaarsüüteona käsitatavad teod ei ole Poola õigusnormides määratletud piisavalt selgelt ja täpselt. Neljanda etteheite hindamisel tuleb eelkõige arvesse võtta normatiivset konteksti, millesse kuuluvad riigisisesed sätted, mida komisjon oma neljandas etteheites kritiseerib.

189 Vastavalt harta artikli 47 teisele lõigule on igaühel õigus asja arutamisele mõistliku aja jooksul ning igaühel peab olema võimalus saada nõu ja kaitset ning olla esindatud. Harta artikli 48 lõikes 2 on omakorda sätestatud, et iga süüdistatava õigus kaitsele on tagatud.

190 Peale selle, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 165, peab Euroopa Kohus tagama, et tõlgendusega, mille ta harta artikli 47 teisele lõigule ja artiklile 48 annab, oleks kindlustatud kaitse tasemel, mis ei ole vastuolus EIÕK artiklis 6 – nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on seda tõlgendanud – tagatud kaitse tasemega.

191 Mis puudutab neljanda etteheite esimest osa, siis väärib meeldetuletamist, et isikute õigus asja arutamisele mõistliku aja jooksul kujutab endast liidu õiguse üldpõhimõtet, mida on seoses kohtumenetlusega tunnustatud EIÕK artikli 6 lõikes 1 ja, nagu äsja mainitud, harta artikli 47 teises lõigus (vt selle kohta 5. juuni 2018. aasta kohtuotsus Kolev jt, C-612/15, EU:C:2018:392, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).

192 Käesolevas asjas ei väida komisjon siiski, et õigust asja arutamisele mõistliku aja jooksul oleks rikutud konkreetsel juhul, mis on väide, mis kuuluks seega eelkõige harta artikli 47 kohaldamisalasse, vaid heidab Poola Vabariigile ette, et ta rikkus ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi sisuliselt seetõttu, et selle institutsiooni kritiseeritavad riigisisesed sätted on sõnastatud nii, et nende tulemusena ei saa seda õigust Poola üldkohtute kohtunike suhtes toimuvates distsiplinaarmenetlustes täielikult tagada.

193 Sellega seoses tuleneb eelkõige ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust, et liidu õigust tõlgendama ja kohaldama pidavate kohtunike sõltumatuse säilitamise ja mis tahes sellise ohu vältimise huvides, et neile kohaldatavat distsiplinaarkorda kasutatakse nende kohtulahendite sisu poliitilise kontrollimise süsteemina, on oluline, et selliste kohtunike distsiplinaarmenetlusi reguleerivad riigisisesed õigusnormid ei oleks kehtestatud viisil, mis takistab nende asja arutamist mõistliku aja jooksul (vt analoogia alusel kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt, punkt 221).

194 Kõigepealt tuleb tõdeda, et arvestades argumente, millega komisjon põhjendas oma neljanda etteheite esimest osa, ei ole ilmne, miks pelk hagi nõuetes mainitud asjaolu, et üldkohtute seaduse § 112b tervikuna „annab justiitsministrile õiguse nimetada justiitsministri distsiplinaarametnik“, tooks kaasa Poola üldkohtute kohtunike suhtes toimuvates distsiplinaarmenetlustes mõistliku aja süstemaatilise ületamise ja takistaks seega nende asja asutamist selle aja jooksul.

195 Nendest argumentidest nähtub aga, et komisjoni kriitika puudutab selles suhtes täpsemalt spetsiifilist sätet üldkohtute seaduse § 112b lõike 5 teises lauses.

196 Sellega seoses tuleb tõdeda, et üldkohtute seaduse § 112b lõike 5 sõnastusest endast ilmneb, et selle sätte esimeses lauses nimetatud juhtudel, kui lõpevad justiitsministri distsiplinaarametniku volitused, st kui on tehtud lõplik kohtulahend, millega keeldutakse distsiplinaarmenetluse alustamisest või lõpetatakse see menetlus, ei takista sellised lahendid seda, et justiitsminister määrab distsiplinaarametniku samas asjas uuesti.

197 Selline säte, mille selge sõnastus viitab sellele, et pärast seda, kui kohtuniku suhtes on toimunud uurimine ja distsiplinaarmenetlus, mis lõpetati lõpliku kohtulahendiga, võib nimetatud kohtuniku suhtes sellise uurimise ja menetluse samas asjas uuesti läbi viia, mistõttu jääb niisuguste uurimiste ja menetluste potentsiaalne oht hoolimata sellise kohtulahendi olemasolust seda kohtunikku alaliselt ähvardama, võib oma olemuselt takistada selle kohtuniku asja arutamist mõistliku aja jooksul.

198 Seda järeldust ei lükka ümber Poola Vabariigi esile toodud asjaolu, et muude aluspõhimõtetega, nagu *non bis in idem*'i põhimõte, on vastuolus niisuguste uurimiste ja menetluste algatamine pärast lõpliku kohtulahendi tegemist.

199 Nimelt ühest küljest ei räägi asjaolu, et üldkohtute seaduse § 112b lõike 5 teine lause võib selle sõnastust arvestades olenevalt olukorrast olla vastuolus ka muude aluspõhimõtetega kui see, millele komisjon viitas oma neljanda etteheite esimese osa põhjendamiseks, mingil moel vastu sellele, et vajaduse korral võidakse tuvastada, et Poola Vabariik on viimati nimetatud põhimõtte rikkumise tõttu rikkunud oma kohustusi.

200 Teisest küljest ei saa see asjaolu mõjutada järeldust, mille kohaselt ainuüksi sel viisil sõnastatud riigisisese sätte olemasolu võib asjaomaste kohtunike jaoks kaasa tuua käesoleva kohtuotsuse punktis 197 mainitud ohu ning seega ka ohu, et distsiplinaarkorda kasutatakse nende kohtunike tehtavate kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina.

201 Samuti ei ole asjaolul, et komisjon ei viidanud ühelegi konkreetsele juhtumile, mil üldkohtute seaduse § 112b lõike 5 teist lauset oleks kohaldatud sellise lõpliku otsuse korral, nagu on mainitud § 112b lõike 5 esimeses lauses, mingit tähtsust etteheidetava rikkumise põhjendatuse hindamisel, kuivõrd see rikkumine puudutab vaidlusaluse riigisisese sätte vastuvõtmist ennast ja sellest tuleneda võivat Poola üldkohtute kohtunike sõltumatuse kahjustamist.

202 Kõigest eespool toodust tuleneb, et üldkohtute seaduse § 112b lõike 5 teine lause ei vasta ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevatele nõuetele, sest see kahjustab Poola üldkohtute kohtunike sõltumatust, kuna ei ole tagatud, et nende distsiplinaarasjad vaadatakse läbi mõistliku aja jooksul. Seetõttu tuleb neljanda etteheite esimese osaga nõustuda osas, mis puudutab kõnealust riigisisest sätet.

203 Sama etteheite teise osa kohta tuleb kõigepealt märkida, et tõhusa kohtuliku kaitse aluspõhimõte, mis on üle kinnitatud harta artiklis 47, ja EIÕK artiklis 6 sisalduv mõiste „õiglane kohtumenetlus“ koosnevad erinevatest elementidest, mille hulka kuuluvad muu hulgas kaitseõiguste tagamine ning õigus lasta end nõustada, kaitsta ja esindada (vt selle kohta 26. juuni 2007. aasta kohtuotsus Ordre des barreaux francophones et germanophone jt, C-305/05, EU:C:2007:383, punkt 31, ning 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Sacko, C-348/16, EU:C:2017:591, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

204 Samuti on igas menetluses, mis võib kaasa tuua karistuse määramise, kaitseõiguste tagamine liidu õiguse aluspõhimõte, mida on tunnustatud harta artikli 48 lõikes 2 (vt selle kohta 14. septembri 2010. aasta kohtuotsus Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals *vs.* komisjon jt, C-550/07 P, EU:C:2010:512, punkt 92 ning seal viidatud kohtupraktika).

205 Samuti nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et õigus olla ära kuulatud kõigis menetlustes on harta artiklitega 47 ja 48 tunnustatud kaitseõiguste tagamise lahutamatu osa (vt selle kohta 3. juuli 2014. aasta kohtuotsus Kamino International Logistics ja Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 ja C-130/13, EU:C:2014:2041, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika ning punkt 29) ning et see õigus tagab igaühele võimaluse esitada menetluse käigus tulemuslikult ja tegelikult oma seisukoht (vt selle kohta 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Sacko, C-348/16, EU:C:2017:591, punkt 34).

206 Mis puudutab õigust advokaadile, siis on Euroopa Kohus täpsustanud, et advokaadil peab ka olema tegelikult võimalik tagada kliendi nõustamise, kaitsmise ja esindamise ülesannete nõuetekohane täitmine, kuna vastasel juhul jäetaks klient ilma õigustest, mis on talle antud harta artikliga 47 ja EIÕK artikliga 6 (vt selle kohta 26. juuni 2007. aasta kohtuotsus Ordre des barreaux francophones et germanophone jt, C-305/05, EU:C:2007:383, punkt 32).

207 Lõpuks, kuigi Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei ole niisugused põhiõigused nagu kaitseõiguste tagamine, sh õigus olla ära kuulatud, absoluutsed õigused, vaid neile võib seada piiranguid, toimub see tingimusel, et need piirangud vastavad tõepoolest kõnealuse meetmega taotletud üldise huvi eesmärkidele ega kujuta seda eesmärki arvestades ülemäärast ja lubamatut sekkumist, mis kahjustaks sel moel tagatud õiguste olemust (26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Sacko, C-348/16, EU:C:2017:591, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika).

208 Käesoleval juhul tuleneb ühelt poolt üldkohtute seaduse §-st 113a koostoimes selle seaduse § 113 lõigetega 2 ja 3, et kui menetlusalune kohtunik ei saa osaleda distsiplinaarkohtu menetluses tervislikel põhjustel ja kui see kohus või selle esimees määrab kohtuniku taotlusel või omal algatusel kohtuniku huvide kaitsmiseks kaitsja, siis ei ole sellise määramisega seotud toimingutel ja kaitsetoimingutel menetlust peatavat toimet.

209 Teiselt poolt on üldkohtute seaduse § 115a lõikes 3 ette nähtud, et distsiplinaarkohus jätkab menetlust ka menetlusaluse kohtuniku või tema esindaja põhjendatud puudumise korral, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus distsiplinaarmenetluse nõuetekohase käiguga.

210 Sellega seoses tuleb tõdeda, et niisugused menetlusnormid piiravad kohtunike, kelle suhtes distsiplinaarmenetlust läbi viiakse, õigust sellele, et distsiplinaarkohus nad tegelikult ära kuulab ja et neil on selles kohtus tõhus kaitse. Nimelt ei ole need normid sellised, mis tagaksid, et asjaomase kohtuniku või tema kaitsja põhjendatud puudumise korral selles kohtus toimuvas menetluses jääb kohtunikule alati võimalus teha tulemuslikult ja tõhusalt teatavaks oma seisukoht, vajaduse korral kaitsja abil, kellel endal on tegelik võimalus kohtunikku kaitsta.

211 Vastupidi sellele, mida väidab Poola Vabariik, ei tulene sellist tagatist ka asjaolust, et üldkohtute seaduse § 115a lõikes 3 on täpsustatud, et distsiplinaarkohus jätkab menetlust vaid juhul, kui see ei ole vastuolus menetluse nõuetekohase käiguga, ega asjaolust, et sama seaduse §-s 115 on ette nähtud, et kui distsiplinaarkohus saadab kohtukutse, palub ta menetlusalusel kohtunikul esitada kirjalikult selgitused ja kõik tõendid, mida ta peab vajalikuks esitada.

212 Nagu komisjon oma hagiavalduses rõhutab, ei ole need sätted nimelt sobivad selleks, et tagada asjaomase kohtuniku kaitseõiguste järgimine distsiplinaarkohtu menetluses.

213 Eriti kui need kuuluvad – nagu kõnealusel juhul – käesoleva kohtuotsuse punktis 188 mainitud puudustega distsiplinaarkorra konteksti, võivad sellised riigisisesed menetlusnormid, mida käsitleb käesoleva etteheite teine osa, veelgi suurendada ohtu, et distsiplinaarkorda, mis on kohaldatav neile, kelle ülesanne on õigusemõistmine, kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina. Nimelt võib asjaomastel kohtunikel tekkida kartus, et kui nad teevad oma menetletavates kohtuasjades teatud konkreetses suunas otsuse, võidakse nende suhtes algatada distsiplinaarmenetlus, mis ei paku tagatisi, mis on sobivad õiglase kohtumenetluse nõuete ja eelkõige kaitseõiguste tagamise nõude täitmiseks. Nendest menetlusnormidest tulenevad kaitseõiguste piirangud kahjustavad seega Poola üldkohtute kohtunike sõltumatust ega vasta ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevatele nõuetele.

214 Neil asjaoludel tuleb nõustuda ka neljanda etteheite teise osaga ja seega selle etteheitega tervikuna.

Viies etteheide, mis puudutab ELTL artikli 267 teise ja kolmanda lõigu rikkumist

– *Poolte argumendid*

215 Komisjon väidab, et nagu näitavad konkreetsed kohaldamise juhud, millele ta viitas oma esimese etteheite põhjendamiseks esitatud argumentides, võivad üldkohtute seaduse § 107 lõige 1 ning uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõiked 1 ja 3 tekitada ohu, et kohtuniku suhtes algatatakse distsiplinaarmenetlus, kui ta teeb otsuse esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, ning see rikub ELTL artiklit 267.

216 Nimelt kahjustab võimalus, et Poola üldkohtute kohtunike suhtes viiakse läbi uurimisi ja distsiplinaarmenetlusi põhjusel, et nad on esitanud Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, selle liidu õigusnormiga neile antud õigust esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus ning pärsib nende soovi seda õigust kasutada, et mitte seada ennast ohtu saada distsiplinaarkorras karistatud. See kahjustab nende riigisiseste kohtute sõltumatust, samas kui selline sõltumatus on eelotsusetaotluste mehhanismi raames toimuva riigisiseste kohtute ja Euroopa Kohtu õigusalase koostöö süsteemi nõuetekohaseks toimimiseks väga oluline.

217 Poola Vabariik väidab kostja vastuses, et komisjon ei võtnud arvesse asjaolu, et üldkohtute seaduse §-s 114 on selgelt eristatud kahte menetlusstaadiumi: ühelt poolt uurimine, mis algatatakse ja viiakse läbi distsiplinaarsüüteo võimaliku olemasolu tuvastamiseks ja selle toimepanija kindlakstegemiseks, ilma et seda oleks algatatud konkreetse isiku suhtes, ning teiselt poolt distsiplinaarmenetlus, mis algatatakse üksnes siis, kui uurimise järeldused annavad selleks alust. Konkreetsetel juhtudel, mille komisjon esile toob, ei olnud need mitte distsiplinaarmenetlused, vaid üksnes uurimised, mis viidi läbi Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitanud kohtunike suhtes ja mis pealegi vahepeal juba lõpetati.

218 Esimene uurimine puudutas kahtlustust seoses üldkohtute seaduse § 107 lõikes 1 nimetatud distsiplinaarsüütegudega, mille panid toime teatud kohtunikud õigusvastase mõju avaldamisega nende kohtukoosseisu esimeestele, kes esitasid Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse. Esimene uurimine lõpetati pärast kahe nimetatud kohtuniku ütluste andmist, kuna nad ei kinnitanud, et neile avaldati survet. Teine uurimine puudutas omakorda kahtlustust, et need kohtunikud rikkusid oma ametiväärikust tulenevalt eelotsusetaotluse esitamise otsuste tegemisest, mille põhjendused olid sisuliselt identsed, ning võimalust, et vähemalt üks nimetatud kohtunikest andis valeütlusi, kuivõrd ta kinnitas, et ta koostas ise oma eelotsusetaotluse. Nimetatud uurimine puudutas ka küsimust, kas märkimisväärse tähtsusega ja keerulise kriminaalmenetluse *sine die* katkestamine sellise eelotsusetaotluse tõttu, mis võib olla esitatud ELTL artiklit 267 rikkudes, võib kujutada endast asjaomase kohtuniku distsiplinaarsüütegu. Siiski lõpetati ka see teine uurimine, kuna tõendite, sealhulgas asjaomaste kohtunike ütluste analüüs ei võimaldanud nende puhul selliseid rikkumisi tuvastada.

219 Poola Vabariik on seisukohal, et kuna sellised uurimised on erandlikud ega too tingimata kaasa distsiplinaarmenetlust, siis ei kahjusta need kohtunike sõltumatust, kuna nende eesmärk ei ole seada kahtluse alla kohtunike tehtud otsuste kehtivust, vaid selgitada välja võimalikke ilmseid ja jämedaid kohustuste rikkumisi, nagu väitis nimetatud liikmesriik oma vastuses komisjoni esimesele etteheitele. Käesoleva hagi raames kahtluse alla seatud distsiplinaarkord ei mõjutanud seega kuidagi asjaomaste kohtute võimalust kasutada tõhusalt oma pädevust esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus ega nende õigust esitada eelotsusetaotlusi ka tulevikus.

220 Lisaks ei saa ainuüksi asjaolu, et distsiplinaarametnik esitab etteheiteid või uurib konkreetset juhtumit, viia sellist tõlgendust kinnitava mis tahes kohtulahendi puudumise korral järelduseni, et pelk asjaolu, et Euroopa Kohtule on esitatud eelotsusetaotlus, võib kujutada endast distsiplinaarsüütegu. Ei üldkohtute seaduse § 107 lõike 1 sõnastus ega selle sätte väljakujunenud tõlgendus, millele Poola Vabariik viitas oma vastuses esimesele etteheitele, ei võimalda nimelt võtta kohtunikku distsiplinaarvastutusele ainuüksi sel põhjusel.

221 Komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astunud viie liikmesriigi sõnul nähtub selgelt nii üldkohtute seaduse § 107 lõike 1 tõlgendamise ja kohaldamise viisist kui ka asjaoludest, millest eelotsusetaotluse esitanud kohtud on Euroopa Kohut teavitanud seoses kohtuasjadega, milles tehti 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny (C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234), ja samast kohtuotsusest tulenevatest juhistest, et Poola Vabariik on rikkunud ELTL artiklit 267. Sellega seoses ei ole oluline, et asjaomased uurimised lõpetati, ilma et nimetatud kohtunike suhtes oleks algatatud kohtumenetlus, sest mitte miski muu kui sellise menetluse algatamise ohust tulenev pärssiv toime võib mõjutada kohtunike otsust vajaduse kohta esitada konkreetses kohtuasjas eelotsusetaotlus Euroopa Kohtule.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

222 Kõigepealt väärib meeldetuletamist, et aluslepingutega kehtestatud kohtusüsteemi alustala on ELTL artiklis 267 ette nähtud eelotsusemenetlus, mille eesmärk on Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise dialoogi loomise teel tagada liidu õiguse tõlgendamise ühtsus, võimaldades seeläbi tagada ka selle järjepidevuse, täieliku õigusmõju ja autonoomsuse ning lõpuks ka aluslepingutega kehtestatud õiguse ainuomase olemuse (18. detsembri 2014. aasta arvamus 2/13, EU:C:2014:2454, punkt 176 ja seal viidatud kohtupraktika, ning kohtuotsus A. B. jt, punkt 90 ja seal viidatud kohtupraktika).

223 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt annab ELTL artikkel 267 liikmesriikide kohtutele Euroopa Kohtusse pöördumiseks äärmiselt ulatusliku pädevuse, kui nad leiavad, et nende lahendada olevas asjas on tekkinud küsimusi, mis nõuavad nende menetluses oleva asja lahendamiseks vajalike liidu õigusnormide tõlgendamist või kehtivuse hindamist (5. oktoobri 2010. aasta kohtuotsus Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, punkt 26, ning kohtuotsus A. B. jt, punkt 91 ja seal viidatud kohtupraktika).

224 Lisaks, mis puudutab kohtuid, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata ELTL artikli 267 kolmanda lõigu tähenduses, siis muutub see pädevus lausa kohustuseks esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, kui just ei esine Euroopa Kohtu praktikas tunnustatud erandeid (kohtuotsus A. B. jt, punkt 92 ning seal viidatud kohtupraktika).

225 Samuti selgub väljakujunenud kohtupraktikast, et riigisisene õigusnorm ei saa takistada liikmesriigi kohtul kasutada seda pädevust või täita seda kohustust, mis mõlemad on nimelt omased ELTL artikliga 267 kehtestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelisele koostöösüsteemile ning liidu õigust kohaldama pidava kohtuniku ülesannetele, mis on selle sättega usaldatud liikmesriigi kohtutele (kohtuotsus A. B. jt, punkt 93 ja seal viidatud kohtupraktika).

226 Lisaks kahjustab riigisisene õigusnorm, mis võib eelkõige kaasa tuua selle, et liikmesriigi kohtunik eelistab hoiduda Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuste esitamisest, liikmesriikide kohtutele ELTL artikliga 267 antud õigusi ning sellest tulenevalt selle koostöösüsteemi tõhusust (vt selle kohta kohtuotsus A. B. jt, punkt 94 ning seal viidatud kohtupraktika).

227 Seega ei saa olla lubatud riigisisesed sätted, millest tuleneb, et liikmesriigi kohtunike suhtes võidakse algatada distsiplinaarmenetlus asjaolu tõttu, et nad on esitanud Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse. Nimelt võib pelk võimalus, et kohtuniku suhtes võib sõltuvalt olukorrast algatada distsiplinaarmenetluse, kuna ta esitas eelotsusetaotluse või otsustas jääda pärast selle esitamist oma taotluse juurde, kahjustada käesoleva kohtuotsuse punktis 225 viidatud pädevuse tõhusat kasutamist ja ülesannete tõhusat täitmist asjaomaste riigisiseste kohtunike poolt (26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny, C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234, punkt 58).

228 Asjaolu, et nende kohtunike suhtes ei algatata distsiplinaarmenetlust või neile ei määrata distsiplinaarkaristusi selle eest, et nad on teostanud pädevust pöörduda Euroopa Kohtusse, mis on nende ainupädevuses, kujutab pealegi endast nende sõltumatusele omast tagatist, kusjuures see sõltumatus on eriti oluline selle õigusalase koostöö süsteemi nõuetekohase toimimise seisukohast, mida kehastab ELTL artiklis 267 ette nähtud eelotsusetaotluste mehhanism (26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny, C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234, punkt 59 ning seal viidatud kohtupraktika).

229 Käesoleval juhul on oluline meelde tuletada, et juba analüüsist, mille tulemusel Euroopa Kohus nõustus komisjoni esimese etteheitega, ilmneb, et distsiplinaarsüütegude määratlused, mis sisalduvad üldkohtute seaduse § 107 lõikes 1 ning uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõigetes 1 ja 3, ei vasta ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevatele nõuetele, kuna need tekitavad ohu, et distsiplinaarkorda kasutatakse selleks, et avaldada Poola üldkohtute kohtunikele survet ja pärssivat mõju, mis võivad mõjutada nende tehtavate kohtulahendite sisu.

230 Selline oht puudutab aga ka otsuseid, millega liikmesriigi kohus peab otsustama, kas teostada talle ELTL artikliga 267 antud pädevust esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus või olenevalt olukorrast täita oma samast sättest tulenevat kohustust esitada eelotsusetaotlus.

231 Nimelt, nagu annavad tunnistust näited, mille tõi esile komisjon ja mida on käsitletud eelkõige käesoleva kohtuotsuse punktides 117, 118 ja 125, kinnitab distsiplinaarametniku algatatud praktika, et selline oht on praeguseks realiseerunud uurimiste tõttu, mida on alustatud seoses otsustega, millega Poola üldkohtud esitasid Euroopa Kohtule eelotsusetaotlused, ning mis hõlmavad muu hulgas asjaomaste kohtunike ärakuulamist ja neile küsimuste saatmist selle kohta, kas nende esitatud eelotsusetaotlused võisid kaasa tuua distsiplinaarsüüteod.

232 Lisaks tuleb tõdeda, et Poola Vabariik piirdus kostja vastuses sellise praktika ulatuse minimeerimisega, väites eelkõige, et neid uurimisi ei viinud läbi distsiplinaarkohtud ise, vaid distsiplinaarametnikud, et uurimise staadiumi tuleb eristada distsiplinaarmenetluse kui sellise staadiumist, et need uurimised olid vahepeal lõpetatud ning et need puudutasid pealegi asjaolusid, mis olid seotud asjaomaste eelotsusetaotluse esitamise otsuste tegemisega ja sel puhul asjaomaste kohtunike käitumisega, mitte otsuste endiga.

233 Selle kohta tuleb aga ühest küljest märkida, et ELTL artiklist 267 liikmesriigile tulenevate kohustuste range järgimine on kohustuslik kõigile riigi ametiasutustele ja seega ka organile, kelle ülesanne on sarnaselt distsiplinaarametnikuga korraldada – vajaduse korral justiitsministri alluvuses – distsiplinaarmenetlusi, mida võidakse kohtunike suhtes algatada. Teisest küljest, nagu väitsid nii komisjon kui ka selle institutsiooni nõuete toetuseks menetlusse astunud liikmesriigid, piisab ainuüksi asjaolust, et distsiplinaarametnik viib uurimisi läbi käesoleva kohtuotsuse punktis 231 mainitud tingimustel, selleks et realiseeruks punktis 229 nimetatud surve ja pärssiva mõju oht ning kahjustataks nende kohtunike sõltumatust, kelle suhtes uurimine toimub.

234 Sellest järeldub, et tuleb nõustuda viienda etteheitega, mille kohaselt Poola Vabariik rikkus ELTL artikli 267 teisest ja kolmandast lõigust tulenevaid kohustusi, kuna ta tegi võimalikuks selle, et kohtute õigust pöörduda eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtu poole piirab võimalus, et algatatakse distsiplinaarmenetlus.

235 Kõiki eespool toodud kaalutlusi silmas pidades tuleb tõdeda, et:

kuna Poola Vabariik

– ei ole taganud, et distsiplinaarkolleegium, kelle ülesanne on kontrollida kohtunike suhtes distsiplinaarmenetlustes tehtud otsuseid, on sõltumatu ja erapooletu (uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 3 punkt 5, § 27 ja § 73 lõige 1 koostoimes KRSi seaduse §-ga 9 *bis*);

– on teinud võimalikuks selle, et kohtulahendite sisu saab kvalifitseerida üldkohtute kohtunike distsiplinaarsüüteoks (üldkohtute seaduse § 107 lõige 1 ning uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse § 97 lõiked 1 ja 3);

– on distsiplinaarkolleegiumi esimehele andnud kaalutlusõiguse määrata distsiplinaarkohus, kes on pädev esimeses astmes üldkohtute kohtunikke puudutavates asjades (üldkohtute seaduse § 110 lõige 3 ja § 114 lõige 7), ja seega on jätnud tagamata, et distsiplinaarasju vaatab läbi „seaduse alusel moodustatud“ kohus, ning

– on jätnud tagamata, et üldkohtute kohtunike distsiplinaarasjad vaadatakse läbi mõistliku aja jooksul (selle seaduse § 112b lõike 5 teine lause), ja on ette näinud, et toimingutel, mis on seotud kaitsja määramisega, ja kaitsetoimingutel, mida viimane teeb, ei ole distsiplinaarmenetlust peatavat toimet (seaduse § 113a) ning et distsiplinaarkohus jätkab menetlust isegi siis, kui kutse saanud menetlusalune kohtunik või tema esindaja puudub põhjendatult (seaduse § 115a lõige 3), ja seega on jätnud tagamata menetlusaluste üldkohtu kohtunike kaitseõigused,

on see liikmesriik rikkunud ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi,

ning

kuna Poola Vabariik on teinud võimalikuks selle, et kohtute õigust pöörduda eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtu poole piirab võimalus, et algatatakse distsiplinaarmenetlus, on see liikmesriik rikkunud ELTL artikli 267 teisest ja kolmandast lõigust tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

236 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Poola Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud, sh ajutiste meetmete kohaldamise menetlusega seotud kulud, temalt välja mõista.

237 Vastavalt kodukorra artikli 140 lõikele 1 kannavad Belgia Kuningriik, Taani Kuningriik, Madalmaade Kuningriik, Soome Vabariik ja Rootsi Kuningriik oma kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. Kuna Poola Vabariik

– ei ole taganud, et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) Izba Dyscyplinarna (distsiplinaarkolleegium), kelle ülesanne on kontrollida kohtunike suhtes distsiplinaarmenetlustes tehtud otsuseid, on sõltumatu ja erapooletu (8. detsembri 2017. aasta kõrgeima kohtu seaduse (ustawa o Sądzie Najwyższym) 2019. aasta *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiejs* (jrk-nr 825) avaldatud konsolideeritud redaktsiooni § 3 punkt 5, § 27 ja § 73 lõige 1 koostoimes 12. mai 2011. aasta riikliku kohtute nõukoja seaduse (ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa), mida on muudetud 8. detsembri 2017. aasta seadusega riikliku kohtute nõukoja seaduse ja teiste seaduste muutmise kohta (ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw), §-ga 9 *bis*);

– on teinud võimalikuks selle, et kohtulahendite sisu saab kvalifitseerida üldkohtute kohtunike distsiplinaarsüüteoks (27. juuli 2001. aasta üldkohtute korralduse seaduse (ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych) redaktsiooni, mis tuleneb 2019. aasta *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiejs* (jrk-nr-d 52, 55, 60, 125, 1469 ja 1495) avaldatud järjestikustest muudatustest, § 107 lõige 1 ning kõrgeima kohtu seaduse 2019. aasta *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiejs* (jrk-nr 825) avaldatud konsolideeritud redaktsiooni § 97 lõiked 1 ja 3);

– on Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) Izba Dyscyplinarna (distsiplinaarkolleegium) esimehele andnud kaalutlusõiguse määrata distsiplinaarkohus, kes on pädev esimeses astmes üldkohtute kohtunikke puudutavates asjades (üldkohtute korralduse seaduse redaktsiooni, mis tuleneb 2019. aasta *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiejs* (jrk-nr-d 52, 55, 60, 125, 1469 ja 1495) avaldatud järjestikustest muudatustest, § 110 lõige 3 ja § 114 lõige 7), ja seega on jätnud tagamata, et distsiplinaarasju vaatab läbi „seaduse alusel moodustatud" kohus, ning

– on jätnud tagamata, et üldkohtute kohtunike distsiplinaarasjad vaadatakse läbi mõistliku aja jooksul (selle seaduse § 112b lõike 5 teine lause), ja on ette näinud, et toimingutel, mis on seotud kaitsja määramisega, ja kaitsetoimingutel, mida viimane teeb, ei ole distsiplinaarmenetlust peatavat toimet (seaduse § 113a) ning et distsiplinaarkohus jätkab menetlust isegi siis, kui kutse saanud menetlusalune kohtunik või tema esindaja puudub põhjendatult (seaduse § 115a lõige 3), ja seega on jätnud tagamata menetlusaluste üldkohtu kohtunike kaitseõigused,

on see liikmesriik rikkunud ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi.

2. **Kuna Poola Vabariik on teinud võimalikuks selle, et kohtute õigust pöörduda eelotsusetaotlusega Euroopa Liidu Kohtu poole piirab võimalus, et algatatakse distsiplinaarmenetlus, on see liikmesriik rikkunud ELTL artikli 267 teisest ja kolmandast lõigust tulenevaid kohustusi.**

3. **Jätta Poola Vabariigi kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja Euroopa Komisjoni kohtukulud, sh ajutiste meetmete kohaldamise menetluse kulud.**

4. **Jätta Belgia Kuningriigi, Taani Kuningriigi, Madalmaade Kuningriigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi kohtukulud nende endi kanda.**

Allkirjad